

A Testület véleménye (64. cikk)

2024/08. sz. vélemény az érvényes hozzájárulásról a nagy online platformok által alkalmazott, hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellekkel összefüggésben

Az elfogadás időpontja: 2024. április 17.

Összefoglaló

A holland, norvég és német (hamburgi) felügyeleti hatóságok felkérték az Európai Adatvédelmi Testületet (European Data Protection Board – EDPB), hogy adjon ki véleményt arról a kérdésről, hogy milyen körülmények és feltételek mellett alkalmazhatnak a nagy online platformok a viselkedésalapú hirdetésekhez kapcsolódó, hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő („consent or pay”) modelleket oly módon, hogy a hozzájárulás érvényesnek, és különösen önkéntesnek minősüljön, figyelembe véve az Európai Unió Bíróságának (EUB) a C-252/21. sz. ügyben hozott ítéletét is. E vélemény hatóköre a (jelen vélemény alkalmazásában meghatározott) nagy online platformok által alkalmazott olyan, hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellekre korlátozódik, amelyek esetében a felhasználóknak hozzá kell járulniuk a viselkedésalapú hirdetési célból történő adatkezeléshez.

E tekintetben az EDPB kiemeli, hogy az általános adatvédelmi rendelet valamennyi követelményének meg kell felelni, különösen az érvényes hozzájárulásra vonatkozó követelményeknek, egyúttal értékelni kell az egyes esetek sajátosságait. Különösen fontos az elszámoltathatóság elve. Az EDPB emlékeztet arra, hogy a hozzájárulás megszerzése nem mentesíti az adatkezelőt az általános adatvédelmi rendelet 5. cikkében meghatározott valamennyi elv, valamint az általános adatvédelmi rendelet szerinti egyéb kötelezettségek betartása alól. Kulcsfontosságú a szükségesség és arányosság, a célhoz kötöttség, az adatminimalizálás és a méltányosság elvének való megfelelés.

A legtöbb esetben a nagy online platformok nem tudnak majd eleget tenni az érvényes hozzájárulásra vonatkozó követelményeknek, ha csak két egymást kizáró választási lehetőséget biztosítanak a felhasználóknak: a személyes adatok viselkedésalapú hirdetési célú kezeléséhez való hozzájárulást és a díjfizetést.

A viselkedésalapú hirdetési célú adatkezelést is magában foglaló szolgáltatás (csak) fizetős alternatívájának felkínálását nem kellene alapértelmezett megoldásként alkalmazniuk az adatkezelőknek a jövőben. A szolgáltatás viselkedésalapú hirdetéseket tartalmazó változatával szembeni alternatíva kidolgozása során a nagy online platformoknak mérlegelniük kell, hogy az érintettek számára olyan „egyenértékű alternatívát” biztosítsanak, amely nem von maga után díjfizetést. Ha az adatkezelők úgy döntenek, hogy díjat számítanak fel az „egyenértékű alternatívához” való hozzáférésért, egy további, ingyenes alternatíva felkínálását is mérlegelniük kell, viselkedésalapú hirdetések nélkül, pl. a reklámozás olyan formájával, amely kevesebb személyes adat kezelésével jár (vagy egyáltalán nem igényel ilyen adatkezelést). Ez különösen fontos tényező az általános adatvédelmi rendelet szerinti érvényes hozzájárulásra vonatkozó bizonyos kritériumok értékelése során. A legtöbb esetben az, hogy az adatkezelő díjmentesen felkínál-e további, viselkedésalapú hirdetés nélküli alternatívát, érdemben befolyásolja majd a hozzájárulás érvényességének értékelését, különösen a kár vonatkozásában.

Ami az általános adatvédelmi rendeletnek az érvényes hozzájárulásra vonatkozó követelményeit illeti, először is a hozzájárulást „önkéntesen” kell megadni. Az önkéntes hozzájárulást kizáró kár elkerülése érdekében a kiszabott díjak nem akadályozhatják ténylegesen az érintetteket a szabad választásban. Ezen túlmenően kár jelentkezhethet, ha a hozzájárulásukat nem adó érintettek nem fizetnek díjat, és így ki lesznek zárva a szolgáltatásból, különösen azokban az esetekben, amikor a szolgáltatás kiemelkedő szerepet tölt be, vagy meghatározó a társadalmi életben való részvétel vagy a szakmai hálózatokhoz való hozzáférés szempontjából, illetve még inkább a bezártsági vagy hálózati hatások fennállása esetén. Ennek eredményeként valószínűleg kárt okoz, ha a nagy online platformok hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellt alkalmaznak az adatkezeléshez való hozzájárulás megszerzéséhez.

Az adatkezelőknek eseti alapon azt is értékelniük kell, hogy az érintett és az adatkezelő között fennáll-e egyenlőtlen erőviszony. Az értékelendő tényezők közé tartozik a nagy online platform piaci helyzete, a bezártsági vagy hálózati hatások fennállása, az, hogy az érintett milyen mértékben támaszkodik a szolgáltatásra, valamint a szolgáltatás fő közönsége.

A hozzájárulás „önkéntes” jellegének értékelése során további kritérium a feltételeesség eleme, vagyis az, hogy szükség van-e hozzájárulásra az árukhoz vagy szolgáltatásokhoz való hozzáféréshez, annak ellenére, hogy az adatkezelés nem szükséges a szerződés teljesítéséhez. Az Európai Unió Bírósága (EUB) a Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletében kimondta, hogy azoknak a felhasználóknak, akik megtagadják a hozzájárulást bizonyos adatkezelési műveletekhez, jogosultnak kell lenniük arra, hogy számukra „– adott esetben megfelelő díjazás ellenében – olyan egyenértékű alternatívát ajánlanak fel, amelyhez nem kapcsolódnak ilyen adatkezelési műveletek”. Ezáltal az adatkezelők elkerülik a feltételeesség problémáját. Mindenesetre az „önkéntes” hozzájárulásra vonatkozó egyéb kritériumoknak is teljesülniük kell.

Az „egyenértékű alternatíva” az ugyanazon adatkezelő által kínált szolgáltatás olyan alternatív változatára utal, amely nem foglalja magában a személyes adatok viselkedésalapú hirdetési célból történő kezeléséhez való hozzájárulást. A vélemény részletezi azokat az elemeket, amelyek segíthetnek biztosítani, hogy az alternatíva valóban egyenértékű legyen. Az alternatív változat akkor tekinthető elvben egyenértékűnek, ha csak a szükséges mértékben tér el, azaz abból következően, hogy az adatkezelő nem kezelhet személyes adatokat viselkedésalapú hirdetés céljából.

A szolgáltatás „egyenértékű alternatívának” minősülő változatához való hozzáférésért felszámított díj tekintetében az EDPB emlékeztet arra, hogy a személyes adatok nem tekinthetők kereskedelmi árunak, és az adatkezelőknek szem előtt kell tartaniuk, hogy meg kell akadályozni, hogy az adatvédelemhez való alapvető jog olyan szolgáltatássá váljon, amelynek élvezetéért az érintetteknek fizetniük kell. Az adatkezelőknek eseti alapon értékelniük kell, hogy a díj egyáltalán helyénvaló-e, és hogy milyen összeg megfelelő az adott körülmények között, figyelembe véve a viselkedésalapú hirdetés kevesebb személyes adat kezelésével járó alternatíváit és az érintettek álláspontját. Az adatkezelőknek biztosítaniuk kell, hogy a díj ne akadályozza az érintetteket abban, hogy az érvényes hozzájárulás követelményei és az általános adatvédelmi rendelet 5. cikke szerinti elvek – különösen a méltányosság – fényében valódi döntést hozzanak. E tekintetben az elszámoltathatóság elve kulcsfontosságú. A felügyeleti hatóságok feladata az általános adatvédelmi rendelet alkalmazásának érvényesítése, ami az esetleges díjaknak az érintettek választási szabadságára gyakorolt hatásához is kapcsolódhat.

Egy másik feltétel a részletesség: a hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modell alkalmazása esetén az érintett számára lehetővé kell tenni, hogy szabadon megválaszthassa, hogy az adatkezelés melyik célját fogadja el, ahelyett, hogy egyetlen, több célt ötvöző hozzájárulási kérelemmel szembesülne.

Az érvényes hozzájárulásnak „konkrét” is kell lennie, azaz egy vagy több konkrét célra megadottnak, és a kívánságok egyértelmű kinyilvánítását kell fednie: a hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellek esetében különösen fontos, hogy az adatkezelők körültekintően megtervezzék, hogyan kérik az érintettek hozzájárulását. A felhasználókat nem szembesíthetik megtervezett mintákkal.

Ahhoz, hogy a hozzájárulás „megalapozott” legyen, az adatkezelők által kialakított tájékoztatási folyamatnak lehetővé kell tennie az érintettek számára, hogy teljes mértékben és egyértelműen megértsék lehetséges választásaik értékét, hatókörét és következményeit, figyelembe véve a viselkedésalapú hirdetéssel kapcsolatos adatkezelési tevékenységek összetettségét.

Az EDPB emellett pontosításokkal szolgál a hozzájárulás visszavonásával kapcsolatban, és azt tanácsolja az adatkezelőknek, hogy gondosan értékeljék, hogy a hozzájárulást milyen gyakran kell „frissíteni”.

Tartalomjegyzék

1	Bevezetés.....	7
1.1	A tényállás összefoglalása	7
1.2	Az általános adatvédelmi rendelet 64. cikkének (2) bekezdése szerinti vélemény iránti kérelem elfogadhatósága.....	8
2	Fogalommeghatározások és a vélemény alkalmazási köre.....	10
2.1	Fogalommeghatározások	10
2.1.1	A hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellek meghatározása.....	10
2.1.2	A „viselkedésalapú hirdetés” meghatározása.....	11
2.1.3	A „nagy online platformok” fogalommeghatározása a jelen vélemény összefüggésében.....	12
2.2	A vélemény alkalmazási köre	13
3	Jogi háttér.....	14
3.1	Az általános adatvédelmi rendelet vonatkozó rendelkezései.....	14
3.2	További jogi eszközök.....	16
3.3	A Bundeskartellamt-ügyben hozott ítélet összefoglalása	17
3.4	Az EDPB meglévő iránymutatása	19
4	Az EDPB értékelése.....	19
4.1	Alapelvek és általános észrevételek.....	19
4.2	Az érvényes hozzájárulásra vonatkozó követelmények.....	22
4.2.1	Önkéntes hozzájárulás.....	22
4.2.2	Tájékoztatáson alapuló hozzájárulás.....	36
4.2.3	Konkrét hozzájárulás	40
4.2.4	A kívánságok egyértelmű kinyilvánítása.....	40
4.3	További elemek	41
4.3.1	A hozzájárulás visszavonása	41
4.3.2	A hozzájárulás frissítése	43
5	Következtetések	44

Az Európai Adatvédelmi Testület,

tekintettel a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv (a továbbiakban: általános adatvédelmi rendelet) hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet 63. cikkére és 64. cikkének (2) bekezdésére,

tekintettel az EGT-megállapodásra és különösen annak az EGT Vegyes Bizottság 2018. július 6-i 154/2018 határozatával módosított XI. mellékletére és 37. jegyzőkönyvére¹,

tekintettel eljárási szabályzatának 10. és 22. cikkére,

mivel:

(1) Az Európai Adatvédelmi Testület (a továbbiakban: Testület vagy EDPB) fő feladata, hogy biztosítsa az általános adatvédelmi rendelet egységes alkalmazását az Európai Gazdasági Térség egész (EGT) területén. Az általános adatvédelmi rendelet 64. cikkének (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy bármely felügyeleti hatóság, a Testület elnöke vagy a Bizottság kérheti, hogy a Testület vizsgáljon meg egy általános érvényű vagy egynél több EGT-tagállamban hatással bíró ügyet, és bocsásson ki róla véleményt. E vélemény célja egy általános érvényű vagy egynél több EGT-tagállamban hatással bíró ügy megvizsgálása.

(2) Az Európai Adatvédelmi Testület véleményét az általános adatvédelmi rendelet 64. cikkének (3) bekezdése szerint – a Testület eljárási szabályzata 10. cikkének (2) bekezdésével együtt értelmezve – azt követően nyolc héten belül el kell fogadni, amikor az elnök és az illetékes felügyeleti hatóság teljesnek tekintette az aktát. A tárgy összetettségét figyelembe véve ez a határidő az elnök döntésével további hat héttel meghosszabbítható,

A KÖVETKEZŐ VÉLEMÉNYT FOGADTA EL

1 BEVEZETÉS

1.1 A tényállás összefoglalása

2024. január 17-én a norvég felügyeleti hatóság és a német (hamburgi) felügyeleti hatóság nevében is eljáró holland felügyeleti hatóság (a továbbiakban együttesen: megkereső felügyeleti hatóságok) 2024. január 17-én felkérte az Európai Adatvédelmi Testületet, hogy az általános adatvédelmi rendelet 64. cikkének (2) bekezdése alapján adjon ki véleményt az úgynevezett hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellekkel kapcsolatban (a továbbiakban: kérelem).
- A Testület elnöke és a holland felügyeleti hatóság 2024. január 25-én teljesnek tekintette az aktát. Ugyanezen a napon az EDPB titkársága továbbította az aktát.

¹ Az e véleményben a „tagállamokra” való hivatkozásokat az „EGT-tagállamokra” való hivatkozásként kell értelmezni.

3. A kérelem, röviden összefoglalva, azokra a körülményekre vonatkozik, amelyek mellett az adatok viselkedésalapú hirdetési célból történő kezelése során hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő (úgynevezett „consent or pay”) modelleket² alkalmazhatnak az Európai Gazdasági Térségben (EGT) nagy számú felhasználót vonzó, nagy online platformok, oly módon, amely megfelel az érvényes, és különösen az önkéntes hozzájárulás követelményének³.
4. A megkereső felügyeleti hatóságok emlékeztetnek az (EU) 2016/679 rendelet szerinti hozzájárulásról szóló 05/2020. számú EDPB-iránymutatásra (a továbbiakban: a hozzájárulásról szóló EDPB-iránymutatás), és hangsúlyozzák az értékelés fontosságát arra vonatkozóan, hogy a hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellekkel szembesülő érintettek „élni tudnak-e a valódi választás lehetőségével”, figyelembe véve „a megtévesztés, megfélemlítés, kényszerítés vagy jelentős negatív következmények kockázatát”, vagy hogy „fennáll-e a kényszer, a nyomásgyakorlás, vagy a szabad akarat gyakorlására való képtelenség bármely eleme”⁴.
5. A megkereső felügyeleti hatóságok továbbá megemlítik, hogy a fenti kérdéseket az Európai Bíróság Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletének figyelembevételével kell megválaszolni⁵.
6. Végezetül a megkereső felügyeleti hatóságok a kérelem indoklásában rámutatnak arra, hogy „nemzeti szinten az EDPB több tagja már nyújtott iránymutatást a hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellekkel, például a médiaorgánumokkal kapcsolatban, és hogy bár ez a nemzeti iránymutatás „értékelhető, és jó kiindulási pontot biztosít”, „általában a kisebb adatkezelőkre irányul”⁶. Ennélfogva a megkereső felügyeleti hatóságok azzal érvelnek, hogy az általános adatvédelmi rendelet következetes értelmezése és alkalmazása érdekében választ kell adni a hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellek nagy online platformok általi alkalmazása során felmerülő konkrét kérdésekre.

1.2 Az általános adatvédelmi rendelet 64. cikkének (2) bekezdése szerinti vélemény iránti kérelem elfogadhatósága

7. Az általános adatvédelmi rendelet 64. cikkének (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy konkrétan bármely felügyeleti hatóság kérheti, hogy a Testület vizsgáljon meg egy általános érvényű vagy egynél több tagállamban hatással bíró ügyet, és bocsásson ki róla véleményt.
8. A megkereső felügyeleti hatóságok a kérelemben pontosítják, hogy „adatvédelmi szempontból jelenleg nincs következetes európai válasz a hozzájárulás érvényességére vonatkozó fent említett

² Lásd a jelen vélemény 2.1.1. részében szereplő fogalmmeghatározást.

³ Az általános adatvédelmi rendelet 64. cikkének (2) bekezdése szerinti vélemény iránti kérelem (a továbbiakban: kérelem), I. rész („Bevezetés”), 1. o.

⁴ Kérelem, II. rész („A kérelem háttere és indokolása”), A. A hozzájárulás alapvető fogalmára vonatkozó jogi keret, 2. o. E tekintetben lásd az EDPB-nek az (EU) 2016/679 rendelet szerinti hozzájárulásról szóló, 2020. május 4-én elfogadott 05/2020. sz. iránymutatását (a továbbiakban: az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatása), 24. pont.

⁵ Kérelem, II. rész („A kérelem háttere és indokolása”), B. A hozzájárulás és a hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellek közötti kapcsolat, 3. o. Lásd: az Európai Unió Bíróságának 2023. július 4-i ítélete, Meta Platforms Inc. kontra Bundeskartellamt, C-252/21, ECLI:EU:C:2023:537 (a továbbiakban: az EUB Bundeskartellamt-ügyben hozott ítélete). Konkrétabban, a megkereső felügyeleti hatóságok emlékeztetnek az EUB Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletének 143–144. és 148–150. pontjára.

⁶ Kérelem, II. rész („A kérelem háttere és indokolása”), C. A jelenlegi fejlemények és az egyértelműség igénye, 4. o. Konkrétabban, a megkereső felügyeleti hatóságok a kérelemmel együtt a német (hamburgi), az osztrák és a francia felügyeleti hatóságok által kiadott, hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellekre vonatkozó általános kritériumokat tartalmazó nemzeti iránymutatást nyújtanak be.

kérdésre⁷ a hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellek tekintetében”⁸. Hangsúlyozzák továbbá, hogy ez „aggodalomra ad okot, mivel ez a kérdés [...] elválaszthatatlanul kapcsolódik a hozzájárulás fogalmának értelmezéséhez, és ezért általános érvényű kérdés az általános adatvédelmi rendelet egyik kulcsfogalmával kapcsolatban”⁹.

9. A kérelem a hozzájárulás fogalmának következetes értelmezésére, konkrétan pedig azokra a körülményekre vonatkozik, amelyek mellett a személyes adatokat viselkedésalapú hirdetés céljából kezelő és hozzájárulást vagy fizetést megkövetelő modelleket alkalmazó nagy online platformok által gyűjtött hozzájárulás érvényesnek tekinthető. Következésképpen a Testület úgy véli, hogy a kérelem az általános adatvédelmi rendelet 64. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „általános érvényű ügyre” vonatkozik. Az ügy különösen az általános adatvédelmi rendelet kulcsfontosságú rendelkezéseinek gyakorlati végrehajtásával kapcsolatos kérdésekre vonatkozik, amelyekkel kapcsolatban jelenleg nincs egységes uniós szintű értelmezés. Ennélfogva azzal lehet érvelni, hogy az általános adatvédelmi rendelet egységes alkalmazása érdekében e kérdésnek az EDPB véleménye formájában történő értékeléséhez közérdek fűződik. A hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellek nagy online platformok általi alkalmazása konkrét kérdéseket vet fel: amint azt a megkereső felügyeleti hatóságok kiemelték, „az egységes megközelítés hiánya különösen sürgető a nagy online platformok esetében, amelyek több millió érintettet vonzanak Európába. Azzal lehet érvelni, hogy – különösen az ilyen nagy online platformok esetében – egységes megközelítésre van szükség az ilyen típusú adatkezelőkkel kapcsolatos, általánosan alkalmazandó kérdések tekintetében, figyelembe véve, hogy ezek a platformok valamennyi uniós és EGT-tagállamban tevékenykednek, és az ilyen típusú nagy online platformokat működtető adatkezelők által alkalmazott, hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modell több millió európai adatalanyt érint”¹⁰.
10. A kérelem írásbeli indokolást tartalmaz a kérdés Testülethez történő benyújtásának hátteréről és indokairól, beleértve a vonatkozó jogi keretet, a hozzájárulást és a hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellek közötti kapcsolatot, valamint az EUB ítélkezési gyakorlatának aktuális fejleményeit, és az egyértelműség és a következetes értelmezés igényét¹¹. Ezért a Testület úgy véli, hogy a kérelem indokolása megfelel az EDPB eljárási szabályzata 10. cikk (3) bekezdésének¹².
11. Az általános adatvédelmi rendelet 64. cikkének (3) bekezdése szerint az EDPB nem adhat ki véleményt, ha ezt már megtette az ügyben¹³. Amint azt az alábbi 3.4. rész részletesebben kifejti, az EDPB nem adott ki véleményt ugyanebben az ügyben, és még nem adott választ a kérelemben felmerült kérdésekre.
12. Az említett okokból a Testület úgy véli, hogy a kérelem elfogadható, és az abból eredő kérdéseket az általános adatvédelmi rendelet 64. cikkének (2) bekezdése alapján elfogadott véleményben (a továbbiakban: vélemény) kell elemezni.

⁷ Lásd a jelen véleményt 3. pontját.

⁸ Kérelem, II. rész („A kérelem háttere és indokolása”), C. A jelenlegi fejlemények és az egyértelműség igénye, 4. o.

⁹ Kérelem, II. rész („A kérelem háttere és indokolása”), C. A jelenlegi fejlemények és az egyértelműség igénye, 4. o.

¹⁰ Kérelem, II. rész („A kérelem háttere és indokolása”), C. A jelenlegi fejlemények és az egyértelműség igénye, 5. o.

¹¹ Kérelem, II. rész („A kérelem háttere és indokolása”), 1–5. o.

¹² Az EDPB eljárási szabályzata 10. cikkének (3) bekezdése kimondja: „A kérelmeket az általános adatvédelmi rendelet 64. cikkének (2) bekezdése szerinti indokolással kell ellátni.”

¹³ Az általános adatvédelmi rendelet 64. cikkének (3) bekezdése és az EDPB eljárási szabályzata 10. cikkének (4) bekezdése.

13. A következő rész a jelen indítvány összefüggésében meghatározza a hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellek, a „viselkedésalapú hirdetés” és a „nagy online platformok” fogalmát, valamint a vélemény alkalmazási körének leírását.

2 FOGALOMMEGHATÁROZÁSOK ÉS A VÉLEMÉNY ALKALMAZÁSI KÖRE

2.1 Fogalommeghatározások

2.1.1 A hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellek meghatározása

14. A hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellek¹⁴ olyan modellekként határozhatók meg, amelyek esetében az adatkezelő legalább két lehetőség közül választást kínál az érintettnek az adatkezelő által nyújtott online szolgáltatáshoz való hozzáféréshez: az érintett 1. hozzájárulhat személyes adatainak meghatározott célból történő kezeléséhez, vagy 2. dönthet úgy, hogy díjfizetés ellenében hozzáfér az online szolgáltatáshoz anélkül, hogy személyes adatait ilyen célból kezelnék. Ez a vélemény azokra a modellekre összpontosít, amelyekben hozzájárulás adható a személyes adatok viselkedésalapú hirdetési célból történő kezeléséhez.
15. A fent említett első lehetőség szerint az érintettek csak akkor férhetnek hozzá a szolgáltatáshoz, ha hozzájárulnak ahhoz, hogy az adatkezelő nyomon kövesse, és viselkedésalapú hirdetéssel célozza meg őket. Ebben az esetben az adatkezelő üzleti modelljét általában a felhasználók magatartásán alapuló online hirdetésekkel finanszírozzák.
16. A második lehetőség szerint az érintettek díjat fizetnek (amely lehet például heti, havi vagy éves előfizetés, valamint egyszeri fizetés)¹⁵, és hozzáférhetnek a szolgáltatás olyan változatához, amely nem foglalja magában a felhasználó személyes adatainak viselkedésalapú hirdetési célból történő kezelését. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy bár ez a második lehetőség azzal járhat, hogy az érintetteket egyáltalán nem követik nyomon, azt is maga után vonhatja, hogy az érintetteket különböző célokból továbbra is nyomon követik, például egy weboldal használatának elemzése érdekében, javítva annak funkcióit. Bármelyik esetre vonatkozóan, az EDPB emlékeztet arra, hogy a céloknak jogszerűnek és konkrétoknak kell lenniük, és az adatkezelésnek az általános adatvédelmi rendelet szerinti jogszerű indokon kell alapulnia. Ezen túlmenően a cookie-k vagy a nyomonkövetési technológiák a szolgáltatás fizetett változata keretében továbbra is felhasználhatók a viselkedésalapú hirdetéstől eltérő célokra. Ha bármely alkalmazott technológia végberendezésen történő adathozzáféréssel vagy -tárolással jár, ennek feltétele az általános adatvédelmi rendeletnek és adott esetben az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv 5. cikke (3) bekezdésének való megfelelés.
17. Míg a jelen véleményben tárgyalt, hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellek keretében az érintettől általában megtagadják a szolgáltatáshoz való hozzáférést, ha nem járul hozzá a személyes adatok viselkedésalapú hirdetési célból történő kezeléséhez, és nem is fizet díjat, az EDPB kiemeli, hogy

¹⁴ E tekintetben lásd még a nemzeti szinten elfogadott dokumentumokat, például a következőket: i. osztrák felügyeleti hatóságok (DSB), *FAQ zum Thema Cookies und Datenschutz*, 2023. december 20., ii. francia felügyeleti hatóság (CNIL), *Cookie walls: la CNIL publie des premiers critères d'évaluation*, 2022. május 16., és iii. a német független adatvédelmi hatóságok konferenciája (DSK), *Beschluss - der Konferenz der unabhängigen Datenschutzaufsichtsbehörden des Bundes und der Länder vom*, 2023. március 22.

¹⁵ Ezekben az esetekben az előfizetés a felhasználó által igénybe vett szolgáltatások alapján is eltérhet, például egy alapszolgáltatás az első előfizetés szintjén, míg egy további szolgáltatás a kiegészítő szolgáltatások vagy funkciók esetében.

az alábbi 4.2.1.1. részben részletesebben leírtak szerint egy további, viselkedésalapú hirdetés nélküli, ingyenes alternatíva kínálható az érintettek számára.

2.1.2 A „viselkedésalapú hirdetés” meghatározása

18. Az EDPB megjegyzi, hogy az érintettek számára személyre szabott online hirdetések nyújtását lehetővé tevő mechanizmusok idővel elszaporodtak, és kifinomultságuk is fokozódott. A felhasználókat személyre szabott hirdetésekkel lehet megcélozni különböző kritériumok és technikák, többek között az online és offline magatartásukkal kapcsolatos információk alapján.
19. A viselkedésalapú hirdetés – amely az érintettek részletes profiljának kidolgozását vonja maga után – napjaink online környezetében bizonyos üzleti modellek kulcsfontosságú jellemzőjévé vált. A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport az online viselkedésalapú hirdetésről szóló 2/2010. sz. véleményében a „viselkedésalapú hirdetés” fogalmát úgy határozza meg, mint „olyan hirdetés, amely az egyének viselkedésének hosszabb ideig tartó megfigyelésén alapul”¹⁶. A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport azt is hangsúlyozta, hogy a viselkedésalapú hirdetések „megkísérlik e viselkedés jellemzőinek tanulmányozását cselekvéseik (ismétlődő webhelylátogatások, interakciók, kulcsszavak, online tartalmak készítése stb.) révén annak érdekében, hogy konkrét profilt alakítsanak ki, és ezáltal a feltételezett érdeklődésüknek megfelelő hirdetéseket biztosítsanak az érintettek számára”¹⁷.
20. Amint azt a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport fent említett véleményében kifejtettük, a viselkedésalapú hirdetések olyan adatokon alapulnak, amelyeket a felhasználók tevékenységének időbeli megfigyelése révén gyűjtenek (pl. az általuk felkeresett oldalakról, az egy adott terméket megjelenítő oldalon eltöltött időről, az oldalhoz való újbóli csatlakozások számáról, a lájkolásokról vagy azok helyéről). Ezekben az esetekben a felhasználók ellenőrzése cookie-k vagy más hasonló nyomkövetési technológiák (pl. közösségi beépülő modulok vagy pixelek) használatával történik. A felhasználókat az egyes weboldalakon keresztül különböző szereplők (pl. platformok és adatkereskedők) követhetik nyomon¹⁸. Az összegyűjtött adatok, amelyek bizonyos esetekben összevonhatók a felhasználó által aktívan szolgáltatott adatokkal (pl. amikor online fiókot hoznak létre, vagy amikor belépnek egy weboldalra) vagy offline adatokkal, lehetővé teszik a vállalkozások számára, hogy információkat állapítsanak meg a felhasználóról, és következtetéseket vonjanak le preferenciáikról, ízlésükről és érdeklődési körükről¹⁹. Amikor az adatkezelők személyes adatokat kezelnek viselkedésalapú hirdetési célból, több adatkezelési tevékenységre is sor kerül. Ezek közé tartozik az érintettek viselkedésének nyomon követése, személyes adatok gyűjtése és elemzése felhasználói profilok létrehozása és fejlesztése céljából, a személyes adatok harmadik felekkel való

¹⁶ A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport 2/2010. sz. véleménye az online viselkedésalapú hirdetésről, 171. munkacsoport, elfogadás dátuma: 2010. június 22. (a továbbiakban: a 29. cikk szerinti munkacsoport véleménye az online viselkedésalapú hirdetésről), 4. o.

¹⁷ A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport véleménye az online viselkedésalapú hirdetésről, 4. o.

¹⁸ Az EDPB 2021. április 13-án elfogadott 8/2020. sz. iránymutatása a közösségi média felhasználóinak megcélozásáról, 2.0. verzió (a továbbiakban: az EDPB megcélozásáról szóló iránymutatása), 3. pont.

¹⁹ A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport véleménye az online viselkedésalapú hirdetésről, 7. o. („A felhasználói profilok felépítésével kapcsolatban két fő megközelítés létezik: i. Prediktív profilokat az egyéni és kollektív felhasználói viselkedés időbeli megfigyeléséből, különösen azon oldalak és hirdetések nyomon követése alapján lehet létrehozni, amelyeket a felhasználó megtekintett, vagy amelyekre rákattintott. ii. Az explicit profilok olyan személyes adatokból hozhatók létre, amelyeket az érintettek maguk szolgáltatnak egy webes szolgáltatásnak, például azáltal, hogy regisztrálnak rá. Mindkét megközelítés kombinálható. Emellett a prediktív profilokat egy későbbi időpontban is explicitté lehet tenni, amikor az érintett bejelentkezési adatokat hoz létre egy weboldalhoz).

megosztása a felhasználói profilok létrehozásának és fejlesztésének részeként, vagy a hirdető és a megjelentető összekapcsolása, az érintettek kiszolgálása a kapott profil alapján személyre szabott hirdetésekkel, valamint a felhasználók és a megjelentetett hirdetések közötti interakció elemzése a profilok alapján.

21. Ennélfogva a viselkedésalapú hirdetés különösen tolokodó reklámnak minősül, mivel nagyon részletes képet adhat az adatkezelőknek az egyének személyes életéről. Emellett, amint arra az EDPB a közösségi média felhasználóinak megcélzásáról szóló 8/2020. sz. iránymutatásában emlékeztetett, ez jelentős kockázatot jelent az érintettek alapvető jogaira és szabadságaira nézve, beleértve a megkülönböztetés és a kirekesztés lehetőségét, valamint a felhasználók esetleges manipulálását²⁰.

2.1.3 A „nagy online platformok” fogalm meghatározása a jelen vélemény összefüggésében

22. A jelen vélemény a „nagy online platformok” adatkezelői által alkalmazott, hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellekre összpontosít, amelyek nagy számú felhasználót vonzanak az EGT-ben²¹. Fontos azonosítani a jelen vélemény hatálya alá tartozó platformtípusokat.
23. Az EDPB emlékeztet arra, hogy az „online platformok” fogalmát az általános adatvédelmi rendelet nem határozza meg. Ezért helyénvaló pontosítani e fogalom jelentését. A jelen vélemény alkalmazásában az „online platformok” fogalma kiterjedhet, de nem kizárólagosan a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály 3. cikkének i) pontjában meghatározott „online platformokra”²².
24. A következő bekezdésekben az EDPB kiemel bizonyos olyan elemeket, amelyeket eseti alapon kell értékelni annak meghatározása érdekében, hogy egy adatkezelő e vélemény alkalmazásában „nagy online platformnak” tekintendő-e. Figyelembe véve, hogy bizonyos elemek bizonyos adatkezelők számára relevánsabbak lehetnek, mint mások számára, az elemek e listája nem kimerítő jellegű, és nem is a kumulatív követelmények listája; az elemek ezen listája inkább jelzést kíván adni azokról a szempontokról, amelyek értelmében az adatkezelő a jelen vélemény alkalmazásában „nagy online platformnak” minősülhet.
25. Először is, a nagy online platformok olyan platformok, amelyek nagy számú érintettet vonzanak felhasználóként.
26. A vállalat piaci pozíciója egy másik olyan tényező, amely releváns lehet annak értékelése szempontjából, hogy az adatkezelő „nagy online platformnak” tekinthető-e.
27. Egy másik szempont, amelyet figyelembe kell venni annak értékeléséhez, hogy egy adatkezelő „nagy online platformnak” minősül-e, hogy végez-e „nagy léptékű” adatkezelést. Az EDPB emlékeztet arra, hogy az általános adatvédelmi rendelet nem határozza meg, hogy mi minősül nagyszabású adatkezelésnek, bár az általános adatvédelmi rendelet (91) preambulumbekkezdése tartalmaz némi iránymutatást. A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport azonban (az EDPB által is jóváhagyott)

²⁰ Lásd az EDPB megcélzásról szóló iránymutatásának 9–18. pontját.

²¹ Kérelem, I. rész („Bevezetés”), 3. o.

²² A digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály 3. cikkének i) pontja értelmében az „online platform” olyan tárhelyszolgáltatás, amely a szolgáltatás igénybe vevőjének kérésére információkat tárol és nyilvánosan terjeszt, kivéve, ha ez a tevékenység egy másik szolgáltatás kisebb vagy kizárólag kiegészítő eleme, vagy a fő szolgáltatás kisebb funkcionalitása, amely objektív és technikai okokból nem használható az említett másik szolgáltatás nélkül, és az ilyen elem vagy funkcionalitás másik szolgáltatásba való integrációja nem a rendelet alkalmazhatóságának elkerülésére szolgál.”

iránymutatást adott az általános adatvédelmi rendelet 37. cikke (1) bekezdésének b) és c) pontjával összefüggésben a „nagy léptékű” adatkezelés jelentéséről, konkrétabban pedig azokról a tényezőkről, amelyeket figyelembe kell venni annak meghatározásakor, hogy az adatkezelésre nagy léptékben kerül-e sor. Ezek a tényezők a jelen vélemény szempontjából is relevánsak. Idetartozik például az érintettek száma, az adatok mennyisége és az adatkezelési tevékenység földrajzi kiterjedése²³.

28. A fogalom meghatározás kiterjedhet többek között a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabályban²⁴ meghatározott „online óriásplatformok” bizonyos adatkezelőire és a digitális piacokról szóló jogszabályban meghatározott „kapuőrökre”²⁵.

2.2 A vélemény alkalmazási köre

29. A Testület egyetért a megkereső felügyeleti hatóságokkal abban, hogy adatvédelmi szempontból a hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellek alapvető kérdéseket vetnek fel, különösen az Európai Unió Alapjogi Chartájának 8. cikkében, valamint az általános adatvédelmi rendelet 4., 5., 6. és 7. cikkében említett hozzájárulás fogalmának értelmezését és alkalmazását illetően.
30. Noha emlékeztetni kell arra, hogy az általános adatvédelmi rendeletben szereplő hozzájárulás fogalma minden olyan adatkezelőre vonatkozik, aki erre a jogalapra kíván támaszkodni, a jelen vélemény azokra a konkrét kérdésekre összpontosít, amelyek a kérelemben azonosított, hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modelleket alkalmazó nagy online platformok által kért hozzájárulás érvényességével kapcsolatban merülnek fel. Ezek a platformok az érvényes hozzájárulás bizonyos kritériumai, például az egyenlőtlen erőviszony fennállása tekintetében egyedi elhelyezkedésűek lehetnek. A jelen

²³ Lásd e tekintetben a 29. cikk alapján létrehozott adatvédelmi munkacsoportnak a legutóbb 2017. április 5-én felülvizsgált és elfogadott, az adatvédelmi tisztviselőkről szóló iránymutatásait (243. munkacsoport, 01-es átdolgozás), amelyet az EDPB 2018. május 25-én hagyott jóvá (7–8. o.), valamint a 29. cikk alapján létrehozott adatvédelmi munkacsoport adatvédelmi hatásvizsgálatra vonatkozó, a legutóbb 2017. október 4-én felülvizsgált és elfogadott, az EDPB által 2018. május 25-én jóváhagyott iránymutatásait (248. munkacsoport, 01-es átdolgozás, 10. o.), amelyek meghatározzák, hogy az adatkezelés „valószínűleg nagy kockázattal jár-e” az (EU) 2016/679 rendelet alkalmazásában.

²⁴ A digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról szóló, 2022. október 19-i (EU) 2022/2065 európai parlamenti és tanácsi rendelet (digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály) 33. cikkének (1) bekezdése értelmében az online óriásplatformok „olyan online platformok, amelyek havonta átlagosan legalább 45 millió aktív igénybe vevő számára nyújtanak szolgáltatást az Unióban”, és amelyeket az Európai Bizottság a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály 33. cikkének (4) bekezdése alapján online óriásplatformnak minősített. A digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály 3. cikkének i) pontja értelmében az online platform olyan tárhelyszolgáltatás, amely a szolgáltatás igénybe vevőjének kérésére információkat tárol és terjeszt a nyilvánosság számára.

²⁵ A digitális ágazat vonatkozásában a versengő és tisztességes piacokról, valamint az (EU) 2019/1937 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról szóló, 2022. szeptember 14-i (EU) 2022/1925 európai parlamenti és tanácsi rendelet (a digitális piacokról szóló jogszabály) 3. cikkének (1) bekezdése értelmében a kapuőrök olyan vállalatok, amelyek teljesítik a következő három kumulatív követelményt: i. jelentős hatást gyakorolnak a belső piacra, ii. olyan alapvető platformszolgáltatást nyújtanak, amely fontos kapuként szolgál az üzleti felhasználók számára a végfelhasználók eléréséhez, iii. állandósult és tartós pozíciót élveznek műveleteik során, vagy a közeljövőben várhatóan ilyen pozícióra tesznek szert. A 2. cikk (2) bekezdése értelmében az alapvető platformszolgáltatások közé a következők tartoznak: a) online közvetítő szolgáltatások, b) online keresőmotorok, c) online közösségi hálózati szolgáltatások, d) videomegosztóplatform-szolgáltatások, e) számfüggetlen személyközi hírközlési szolgáltatások, f) operációs rendszerek, g) webböngészők, h) virtuális asszisztensek, i) felhőszolgáltatások, j) online hirdetési szolgáltatások, beleértve a hirdetési hálózatokat, a hirdetési piacereket és bármely egyéb hirdetésközvetítő szolgáltatást, amelyet az a)–i) pontban felsorolt alapvető platformszolgáltatások bármelyikét nyújtó vállalkozás nyújt.

véleményben az „adatkezelő(k)” kifejezés használatát úgy kell értelmezni, hogy az magában foglalja a fenti 2.1.3. részben meghatározott nagy online platformokat.

31. A fentiek fényében a jelen vélemény a hozzájárulás érvényességének értékelésére vonatkozik, és arra korlátozódik, amennyiben azt a személyes adatoknak a nagy online platformok által alkalmazott, hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellekkel összefüggésben, viselkedésalapú hirdetési célból történő kezelésére használják jogalapként. A jelen véleményben kiemelt tényezők jellemzően, de nem kizárólag a nagy online platformokra vonatkoznak. A jelen véleményben kifejtett megfontolások némelyike általánosabban hasznosnak bizonyulhat a hozzájárulás fogalmának a hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellekkel összefüggésben történő alkalmazása szempontjából.
32. Az EDPB emlékeztet arra, hogy az általános adatvédelmi rendelet 51. cikkének (1) bekezdésével összhangban a felügyeleti hatóságok „felelősek [az általános adatvédelmi rendelet] alkalmazásának ellenőrzéséért a természetes személyek alapvető jogainak és szabadságainak a személyes adataik kezelése tekintetében történő védelme, valamint a személyes adatok Unión belüli szabad áramlásának megkönnyítése érdekében”²⁶. Ezenkívül az általános adatvédelmi rendelet 51. cikkének (2) bekezdése értelmében „minden felügyeleti hatóság elősegíti [az általános adatvédelmi rendelet] egységes alkalmazását az Unió egész területén”. Ennélfogva a felügyeleti hatóságok hatáskörébe tartozik a személyes adatok kezelésének jogalapjaként használt hozzájárulás érvényességének értékelése, beleértve azt az esetet is, amikor a hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellekkel összefüggésben gyűjtik, amennyiben a személyes adatokat viselkedésalapú hirdetési célból kezelik.
33. A fentiekkel összhangban a jelen vélemény keretet biztosít az adatkezelők és a felügyeleti hatóságok számára a hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellekben megadott hozzájárulás érvényességének értékeléséhez azáltal, hogy tárgyalja az általános adatvédelmi rendelet szerinti hozzájárulást alkotó valamennyi követelményt. Érdeemes jegyezni, hogy továbbra is szükség van a kritériumok eseti értékelésére.

3 JOGI HÁTTÉR

3.1 Az általános adatvédelmi rendelet vonatkozó rendelkezései

34. E vélemény alkalmazásában az EDPB úgy véli, hogy az általános adatvédelmi rendelet vonatkozó főbb rendelkezései magukban foglalják a 4., 5., 6. és 7. cikket, valamint a (32), (42) és (43) preambulumbekendést.
35. Az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének (11) bekezdése szerint „az érintett hozzájárulása az érintett akaratának önkéntes, konkrét és megfelelő tájékoztatáson alapuló és egyértelmű kinyilvánítása, amellyel az érintett nyilatkozat vagy a megerősítést félreérthetetlenül kifejező cselekedet útján jelzi, hogy beleegyezését adja az őt érintő személyes adatok kezeléséhez”. Az érintett

²⁶ Lásd még az általános adatvédelmi rendelet 57. cikkének (1) bekezdését, amely felsorolja a felügyeleti hatóságok feladatait.

hozzájárulása a személyes adatok kezelésének az általános adatvédelmi rendelet 6. cikke (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott egyik jogszerű oka²⁷.

36. Emellett azokra a követelményekre is fontos emlékeztetni, amelyek szerint az adatkezelőknek a személyes adatokat az általános adatvédelmi rendelet valamennyi alkalmazandó rendelkezésével, és különösen az általános adatvédelmi rendelet 5. cikkében meghatározott adatvédelmi elvekkel²⁸, valamint az általános adatvédelmi rendelet 25. cikkében foglalt beépített és alapértelmezett adatvédelem elvével összhangban kell kezelniük²⁹.
37. Az általános adatvédelmi rendelet 7. cikke, valamint (32), (42) és (43) preambulumbekzdése további követelményeket és iránymutatást nyújt arra vonatkozóan, hogy az adatkezelőknek hogyan kell megfelelniük a hozzájárulási követelmények fő elemeinek.
38. Az általános adatvédelmi rendelet 7. cikke meghatározza különösen a hozzájárulás érvényességének feltételeit, és mindenekelőtt kimondja: „ha az adatkezelés hozzájáruláson alapul, az adatkezelőnek képesnek kell lennie annak igazolására, hogy az érintett személyes adatainak kezeléséhez hozzájárult”. Ez az általános adatvédelmi rendelet 5. cikkének (2) bekezdésében meghatározott elszámoltathatóság elvéhez is kapcsolódik.
39. Az általános adatvédelmi rendelet 7. cikkének (2) bekezdése úgy rendelkezik: „ha az érintett hozzájárulását olyan írásbeli nyilatkozat keretében adja meg, amely más ügyekre is vonatkozik, a hozzájárulás iránti kérelmet ezektől a más ügyektől egyértelműen megkülönböztethető módon kell előadni, érthető és könnyen hozzáférhető formában, világos és egyszerű nyelvezettel”, és „az érintett hozzájárulását tartalmazó ilyen nyilatkozat bármely olyan része, amely sérti az [általános adatvédelmi rendeletet], kötelező erővel nem bír”.
40. A 7. cikk 3. pontja kiemeli az érintett azon jogát, hogy hozzájárulását bármikor visszavonja. E tekintetben „a hozzájárulás visszavonása nem érinti a hozzájáruláson alapuló, a visszavonás előtti adatkezelés jogszerűségét”. Az érintettet erről a hozzájárulás megadása előtt tájékoztatni kell. Az általános adatvédelmi rendelet azt is előírja, hogy „a hozzájárulás visszavonását ugyanolyan egyszerű módon kell lehetővé tenni, mint annak megadását”.
41. Az általános adatvédelmi rendelet 7. cikkének (4) bekezdése értelmében „annak megállapítása során, hogy a hozzájárulás önkéntes-e, a lehető legnagyobb mértékben figyelembe kell venni azt a tényt, egyebek mellett, hogy a szerződés teljesítésének – beleértve a szolgáltatások nyújtását is – feltételül szabták-e az olyan személyes adatok kezeléséhez való hozzájárulást, amelyek nem szükségesek a szerződés teljesítéséhez”.

²⁷ Konkrétabban, az általános adatvédelmi rendelet 6. cikke az (1) bekezdésének a) pontja kimondja, hogy „a személyes adatok kezelése kizárólag akkor és annyiban jogszerű, amennyiben legalább az alábbiak egyike teljesül: a) az érintett hozzájárulását adta személyes adatainak egy vagy több konkrét célból történő kezeléséhez”.

²⁸ Lásd még az EDPB megcélózásról szóló iránymutatásának 58. pontját. „Az Európai Adatvédelmi Testület emlékeztet arra, hogy a hozzájárulás megszerzése nem szünteti meg és semmilyen módon nem csökkenti az adatkezelő azon kötelezettségét, hogy tiszteletben tartsa az adatkezelés általános adatvédelmi rendeletben foglalt elveit, különösen az 5. cikket a méltányosság, a szükségesség és az arányosság, valamint az adatminőség tekintetében. Még ha a személyes adatok kezelése az érintett hozzájárulásán alapul is, ez nem legitimálja az aránytalan vagy tisztességtelen megcélózást.” Lásd még az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 5. pontját.

²⁹ Lásd az EDPB 2020. október 20-án elfogadott, a 25. cikk szerinti beépített és alapértelmezett adatvédelemről szóló 4/2019. sz. iránymutatását, 2.0. verzió (a továbbiakban: a beépített és alapértelmezett adatvédelemről szóló iránymutatás).

3.2 További jogi eszközök

42. Az EDPB tudatában van annak, hogy a hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellek bizonyos vonatkozásai más uniós jogi eszközök hatálya alá is tartozhatnak, amelyekre – bár kívül esnek e vélemény alkalmazási körén – érdemes felhívni a figyelmet.
43. Az EDPB emlékeztet arra, hogy az általános adatvédelmi rendelet szerinti „hozzájárulás” fogalma az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv³⁰ alkalmazása és a nemzeti jogszabályok végrehajtása szempontjából is releváns³¹. Az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv 2. cikkének f) pontja előírja továbbá, hogy a felhasználó vagy előfizető hozzájárulása megfelel az érintett általános adatvédelmi rendeletben foglalt hozzájárulásának. Bár a jelen vélemény a hozzájárulás, mint az általános adatvédelmi rendelet 6. cikke (1) bekezdésének a) pontja szerinti személyesadat-kezelés jogalapja értelmezésére összpontosít, a hozzájárulás fogalmával kapcsolatos megfontolásai az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv mint *lex specialis* szempontjából is relevánsak³².
44. Az EDPB megjegyzi, hogy a kérelem által felvetett kérdés egyes vonatkozásai a fogyasztóvédelmi és versenyjog szempontjából is relevánsak, és tárgya lehet más jogi instrumentumoknak, többek között a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatról szóló 2005/29/EK irányelvnek³³. Bár a jelen vélemény nem vonatkozik ezekre az egyéb jogterületekre vagy jogi eszközökre, hivatkozhat azok fogalmaira vagy szabályaira a releváns elemzési kritériumok kialakítása és az uniós jog koherens alkalmazásának előmozdítása érdekében.
45. Az EDPB tudatában van annak, hogy a digitális tartalom szolgáltatására és digitális szolgáltatások nyújtására irányuló szerződések egyes vonatkozásairól szóló 2019/770 irányelv (a digitális tartalomról szóló irányelv)³⁴ is releváns lehet.
46. Az EDPB megjegyzi továbbá, hogy a digitális piacokról szóló jogszabály³⁵ egyes rendelkezései – például az 5. cikk (2) bekezdése – konkrét szabályokat állapítanak meg a személyes adatok úgynevezett

³⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 2002. július 12-i, a 2006/24/EK irányelvvel és a 2009/136/EK irányelvvel módosított 2002/58/EK irányelve az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről és a magánélet védelméről (elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv).

³¹ Lásd az általános adatvédelmi rendelet (173) preambulumbekzdését, amely tisztázza a 2002/58/EK irányelv és az általános adatvédelmi rendelet közötti *lex specialis-lex generalis* kapcsolatot.

³² Például az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv 5. cikkének (3) bekezdése, amely előírja az adatok végberendezésen való tárolásához, illetve az ilyen berendezéseken tárolt információkhoz való hozzáféréshez történő hozzájárulást, kivéve, ha kivétel alkalmazandó. Lásd az EDPB 5/2019. sz. véleményét az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv és az általános adatvédelmi rendelet közötti kölcsönhatásról, különös tekintettel az adatvédelmi hatóságok illetékességére, feladataira és hatásköreire. Elfogadva: 2019. március 12-én, 40. pont.

³³ Az Európai Parlament és a Tanács 2005/29/EK irányelve (2005. május 11.) a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról (a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatról szóló irányelv). A fogyasztóvédelmi jog szempontjából releváns egyéb jogi eszközök közé tartozik például a fogyasztók jogairól szóló, 2011. október 25-i 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv és a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv.

³⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/770 irányelve (2019. május 20.) a digitális tartalom szolgáltatására és digitális szolgáltatások nyújtására irányuló szerződések egyes vonatkozásairól (a digitális tartalomról szóló irányelv).

³⁵ Az (EU) 2022/1925 rendelet (a digitális piacokról szóló jogszabály).

„kapuőrök” általi kezelésére vonatkozóan³⁶, és hogy a digitális piacokról szóló jogszabály 5. cikkének (2) bekezdése az általános adatvédelmi rendelet szerinti hozzájárulás fogalmára hivatkozik.

47. Emellett az EDPB megjegyzi, hogy a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály konkrét kötelezettségeket állapít meg az online platformot üzemeltető, illetve az online óriásplatformokat üzemeltető szolgáltatók számára³⁷. A jelen vélemény hivatkozik a digitális piacokról szóló jogszabály és a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály vonatkozó rendelkezéseire, amennyiben ez az uniós jog koherens alkalmazásának előmozdításához szükséges³⁸.
48. Figyelembe véve, hogy a versenyjog és a fogyasztóvédelmi jog releváns a hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellek bizonyos szempontjai tekintetében, az EDPB e jogterületeken kikérte a nemzeti és uniós szabályozó szervek véleményét a hozzájárulást vagy fizetést megkövetelő modellek témájában.

3.3 A Bundeskartellamt-ügyben hozott ítélet összefoglalása

49. Az EUB a 2023. július 4-én hozott ítéletében számos kérdéssel foglalkozott, amelyek egy előzetes döntéshozatal iránti kérelemben merültek fel. A Bíróság elé terjesztett első kérdés arra irányult, hogy az erőfölénnyel való esetleges visszaélés versenyjogi vizsgálata során a versenyhatóság megvizsgálhatja-e, hogy a szóban forgó vállalkozás az általános adatvédelmi rendeletnek nem megfelelő magatartást tanúsított-e³⁹. Válaszában a Bíróság kiemelte a versenyhatóságok és az adatvédelmi felügyeleti hatóságok közötti lojális együttműködés kötelezettségét⁴⁰. További kérdések az általános adatvédelmi rendelet 9. cikkének⁴¹ és 6. cikke (1) bekezdésének b), d), e) és f) pontjának⁴² értelmezésére vonatkoztak.
50. Amint arra a megkereső felügyeleti hatóságok emlékeztetnek, utolsó kérdésként a Bundeskartellamt-ügyben hozott ítélet azzal a kérdéssel foglalkozott, hogy „az online közösségi hálózat felhasználója által az ilyen hálózat üzemeltetőjének adott hozzájárulás úgy tekinthető[-e], mint amely megfelel [az általános adatvédelmi rendelet] 4. cikkének (11) bekezdésében előírt érvényességi feltételeknek, és

³⁶ E tekintetben a digitális piacokról szóló jogszabály (36) és (37) preambulumbekzdése is releváns.

³⁷ A digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály 33. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály e részét [5. rész] azokra a(z) [...] online platformokra kell alkalmazni, amelyek havonta átlagosan legalább 45 millió aktív igénybe vevő számára nyújtanak szolgáltatást az Unióban, és amelyeket a 4. pont alapján [...] online óriásplatformnak minősítettek”.

³⁸ Az EUB állandó ítélkezési gyakorlata előírja, hogy amennyiben két, azonos hierarchikus értékű uniós jogi aktus nem biztosít elsőbbséget az egyiknek a másikkal szemben, azokat összeegyeztethető módon kell alkalmazni, ami lehetővé teszi koherens alkalmazásukat. Lásd például: a Törvényszék 2018. május 3-i ítélete, Málta kontra Bizottság, T-653/16, ECLI:EU:T:2018:241, 137. pont.

³⁹ Az EUB Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletének 36–63. pontja.

⁴⁰ Az EUB Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletének 53. pontja.

⁴¹ Az általános adatvédelmi rendelet 9. cikke (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozó kérdéssel a Bíróság az EUB Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletének 64–85. pontjában foglalkozik.

⁴² Konkrétabban az EUB Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletének 86–139. pontja. Az EUB Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletének 86. és 97–126. pontja az általános adatvédelmi rendelet 6. cikke (1) bekezdésének b) pontjára és 6. cikke (1) bekezdésének f) pontjára vonatkozik. Az EUB Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletének 127–139. pontja az általános adatvédelmi rendelet 6. cikke (1) bekezdésének d) pontjára és 6. cikke (1) bekezdésének e) pontjára vonatkozik.

különösen azon feltételnek, amely szerint e hozzájárulást önkéntesen kell megadni, amennyiben ezen üzemeltető erőfőlényben van az online közösségi hálózatok piacán”⁴³.

51. Az EUB mindenekelőtt emlékeztetett a hozzájárulásnak az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének (11) bekezdésében, valamint 7. cikkének (4) bekezdésében, továbbá (42) és (43) preambulumbekzdésében szereplő fogalommeghatározására⁴⁴. Amint arra a kérelemben felhívták a figyelmet, az EUB megállapította, hogy az online közösségi hálózatokat üzemeltető szolgáltató erőfőlénye „önmagában nem zárja ki, hogy az ilyen hálózat felhasználói (...) [az általános adatvédelmi rendelet] 4. cikkének (11) bekezdése értelmében véve érvényesen hozzájárulhassanak személyes adataik ezen üzemeltető általi kezeléséhez”⁴⁵.
52. Az EUB azonban egyértelművé tette, hogy az erőfőlény „fontos tényezőnek minősül annak meghatározása szempontjából, hogy a hozzájárulást ténylegesen érvényesen, és különösen önkéntesen adták-e meg, amit az üzemeltetőnek kell bizonyítania”⁴⁶. Ez azért van így, mert ez a körülmény „érinthesi e felhasználó választási szabadságát, akinek esetleg nem áll módjában a hozzájárulást anélkül megtagadni vagy visszavonni, hogy ez kárára válna”⁴⁷, és „egyértelmű egyensúlyhiányt teremthet az érintett és az adatkezelő között”⁴⁸.
53. Ezenkívül, bár nem játszik központi szerepet a Bíróság döntésében, az EUB megemlítette, hogy amennyiben úgy tűnik, hogy bizonyos adatkezelési műveletek nem szükségesek a szerződés teljesítéséhez⁴⁹, „a felhasználók számára lehetővé kell tenni, hogy a szerződéses eljárás keretében egyénileg megtagadhassák hozzájárulásukat, anélkül, hogy kötelesek lennének teljes mértékben tartózkodni az online közösségi hálózat üzemeltetője által kínált szolgáltatás igénybevételétől, ami azt jelenti, hogy e felhasználóknak – adott esetben megfelelő díj ellenében – egyenértékű alternatívát kell kínálni, amely nem jár együtt ilyen adatkezelési tevékenységekkel”⁵⁰.
54. Az EUB azt is kiemelte, hogy az általános adatvédelmi rendelet (43) preambulumbekzdésére hivatkozva „feltételezhető, hogy a hozzájárulást nem adják meg önkéntesen, ha az nem teszi lehetővé a különböző személyesadat-kezelési műveletekhez való külön hozzájárulás megadását annak ellenére, hogy az adott esetben megfelelő”. Ezenkívül a jelen ügyben különösen fontos tényezőként határozta meg „az adatkezelés mértékét” és „az adatkezelésnek az említett hálózat felhasználóira gyakorolt jelentős hatását”, valamint a felhasználók észszerű elvárásait. Ezt követően az EUB visszaküldte az ügyeket a kérdést előterjesztő bírósághoz, jelezve, hogy a bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy a

⁴³ Kérelem, II. rész („A kérelem háttere és indokolása”), B. A hozzájárulás és a hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellek közötti kapcsolat, 3. o., hivatkozva az EUB Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletének 140. pontjára.

⁴⁴ Az EUB Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletének 142–145. pontja.

⁴⁵ Lásd az EUB Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletének 154. pontját.

⁴⁶ Lásd az EUB Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletének 154. pontját.

⁴⁷ Az EUB Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletének 148. pontja, amely az általános adatvédelmi rendelet (42) preambulumbekzdésére hivatkozik.

⁴⁸ Az EUB Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletének 149. pontja, amely az általános adatvédelmi rendelet (43) preambulumbekzdésére és 7. cikkének (4) bekezdésére hivatkozik.

⁴⁹ E tekintetben a Bíróság a 149. pontban a fenti 102–104. pontra is hivatkozik.

⁵⁰ Kérelem, II. rész („A kérelem háttere és indokolása”), B. A hozzájárulás és a hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellek közötti kapcsolat, 3. o., hivatkozva az EUB Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletének 140. pontjára.

felhasználóknak lehetőségük volt-e külön hozzájárulást adni a közösségi hálózaton belüli magartatásukkal kapcsolatos adatok és a „platformon kívül” gyűjtött adatok kezeléséhez⁵¹.

3.4 Az EDPB meglévő iránymutatása

55. Az EDPB által elfogadott különböző iránymutatások relevánsak a jelen vélemény szempontjából⁵². E tekintetben az EDPB hozzájárulásról szóló 05/2020. sz. iránymutatásai⁵³ különösen relevánsak. Ezek kitérnek az érintettek önkéntes hozzájárulásának feltételeire, valamint az érvényes hozzájárulás egyéb elemeire. A 05/2020. sz. iránymutatások ugyanakkor nem foglalkoznak teljes mértékben a megkereső felügyeleti hatóságok által az EDPB-hez benyújtott kérdéssel, mivel nem fejtik ki, hogy az EDPB hozzájárulásra vonatkozó általános iránymutatását hogyan kell alkalmazni az olyan nagy online platformok által alkalmazott, hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellek összefüggésében, amelyek nagy számú felhasználót vonzanak az EGT-ben, és személyes adataikat viselkedésalapú hirdetési célból, hozzájárulás alapján kezelik⁵⁴. Ezért helyénvaló, hogy az EDPB az általános adatvédelmi rendelet 64. cikkének (2) bekezdése szerinti EDPB-vélemény kibocsátásával válaszoljon a kérelemben felvetett kérdésre.
56. Mivel a jelen vélemény célja, hogy olyan keretet biztosítson, amely alapján értékelhetők a nagy online platformok által alkalmazott, hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellek, az általános adatvédelmi rendelet szerinti hozzájárulást alkotó kumulatív követelmények mindegyikével egymás után foglalkozunk.

4 AZ EDPB ÉRTÉKELÉSE

4.1 Alapelvek és általános észrevételek

57. Az általános adatvédelmi rendelet 5. cikke meghatározza a személyes adatok kezelésének alapelveit. E tekintetben az EDPB már egyértelművé tette, hogy a hozzájárulás megszerzése nem mentesíti az adatkezelőt az általános adatvédelmi rendelet 5. cikkében⁵⁵ meghatározott valamennyi elv (és az általános adatvédelmi rendeletben előírt egyéb kötelezettségek) betartása alól. **Még ha az adatkezelés hozzájáruláson alapul is, nem indokolja a személyes adatoknak a meghatározott célhoz szükséges mértéken túli vagy az érintettek számára tisztességtelen módon történő gyűjtését**⁵⁶.

⁵¹ Az EUB Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletének 151. pontja.

⁵² Ezek közé tartoznak az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásai, valamint az EDPB megcélózásról szóló iránymutatása.

⁵³ Az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásai.

⁵⁴ Az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásaiban az EDPB pontosította álláspontját az úgynevezett „sütifalakkal” kapcsolatban, ahol az érintettek választhatnak, hogy hozzájárulnak-e az információknak a végberendezésükön történő tárolásához (ellenkező esetben nem férhetnek hozzá a szolgáltatáshoz). Ez egy példa arra a helyzetre, amikor az érintettek által adott hozzájárulás nem tekinthető „önkéntesnek”.

⁵⁵ Az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 5. pontja („Ezen túlmenően a hozzájárulás megszerzése nem szünteti meg és semmilyen módon nem csökkenti az adatkezelő azon kötelezettségét, hogy tiszteltben tartsa az adatkezelés általános adatvédelmi rendeletben foglalt elveit”).

⁵⁶ Az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 5. pontja („Még ha a személyes adatok kezelése az érintett hozzájárulásán alapul is, ez nem legitimálja az olyan adatgyűjtést, amely nem szükséges az adatkezelés meghatározott céljához, és alapvetően tisztességtelen”).

58. Az adatkezelés során tiszteletben kell tartani a **szükségesség és az arányosság** elvét⁵⁷. A **célhoz kötöttség és az adatminimalizálás** elvének⁵⁸ tiszteletben tartása alapvető fontosságú. A célhoz kötöttség elve értelmében a személyes adatokat meghatározott, egyértelmű és jogszerű célból kell gyűjteni⁵⁹. Az adatkezelők felelőssége, hogy egyértelműen meghatározzák az adatkezelés céljait, többek között a viselkedésalapú hirdetési célból végzett adatkezelés tekintetében⁶⁰. Emellett az adatkezelőknek biztosítaniuk kell az adatminimalizálás elvének⁶¹ való megfelelést, amely szerint a személyes adatoknak megfelelőnek és relevánsnak kell lenniük, és az adatkezelés célja szempontjából szükséges mértékre kell korlátozódniuk, és ki kell fejezniük az arányosság elvét⁶². E tekintetben az adatkezelőknek először is meg kell határozniuk, hogy szükséges-e akár személyes adatokat is kezelniük releváns céljaik érdekében, és **ellenőrizniük kell, hogy a releváns célok elérhetők-e kevésbé beavatkozó eszközökkel vagy kevesebb személyes adat kezelésével**, illetve kevésbé részletes vagy összesített személyes adatokkal⁶³. E tekintetben az alábbi 4.2.1.1. pont releváns.
59. Az EDPB megjegyzi, hogy a viselkedésalapú hirdetés magukban foglalhatja az egyénekre és tevékenységeikre vonatkozó lehető legtöbb személyes adat összegyűjtését és összeállítását, potenciálisan egész életük nyomon követését, online és offline egyaránt⁶⁴. Az EDPB úgy véli, hogy az adatminimalizálás elvének való megfelelés értékelésekor figyelembe kell venni az adatkezelés mértékét és intruzív jellegét. A túlzott nyomon követés – amely magában foglalja a különböző adatforrások különböző weboldalakon keresztüli kombinálását – ezért nehezebben egyeztethető össze az adatminimalizálás elvével, mint például egy olyan személyre szabott hirdetési rendszer, amelyben a felhasználók maguk határozzák meg aktívan és tudatosan a saját preferenciáikat.
60. Az adatkezelési tevékenységeknek mindig tiszteletben kell tartaniuk a **méltányosság** elvét⁶⁵. A méltányosság elvének kulcsfontosságú elemei közé tartozik többek között az, hogy az adatkezelés megfeleljen az érintettek észszerű elvárásainak, hogy az adatkezelő ne alkalmazzon tisztességtelen megkülönböztetést az érintettekkel szemben, és ne használja ki szükségleteiket vagy sebezhetőségeiket, továbbá az egyenlőtlen erőviszony elkerülésének vagy figyelembevételének, valamint a megtévesztő vagy manipulatív nyelvezet vagy megjelenítés elkerülésének szükségessége⁶⁶. E tekintetben az EDPB emlékeztet arra, hogy el kell kerülni a megtévesztő mintákat⁶⁷. Emellett az adatkezelőnek figyelembe kell vennie az adatkezelésnek az egyének jogaira és méltóságára gyakorolt szélesebb körű hatását, és a lehető legnagyobb fokú autonómiát kell biztosítania az érintettek

⁵⁷ Az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 5. pontja („Ezen túlmenően a hozzájárulás megszerzése nem szünteti meg és semmilyen módon nem csökkenti az adatkezelő azon kötelezettségét, hogy tiszteletben tartsa az adatkezelés általános adatvédelmi rendeletben foglalt elveit, különösen az általános adatvédelmi rendelet 5. cikkét a méltányosság, a szükségesség és az arányosság, valamint az adatminőség tekintetében”).

⁵⁸ Az általános adatvédelmi rendelet 5. cikke (1) bekezdésének b) és c) pontja.

⁵⁹ Az EDPB beépített és alapértelmezett adatvédelemről szóló iránymutatásának 3.4. része.

⁶⁰ Az EDPB beépített és alapértelmezett adatvédelemről szóló iránymutatásának 72. pontja (a célhoz kötöttség elvének részeként a célok „előzetes meghatározására” és „specifikusságára” utal).

⁶¹ Az EDPB beépített és alapértelmezett adatvédelemről szóló iránymutatásának 3.4. és 3.5. része.

⁶² A Bíróság ítélete, Latvijas Republikas Saeima, C-439/19, 98. pont.

⁶³ Az EDPB beépített és alapértelmezett adatvédelemről szóló iránymutatásának 51. és 74. pontja.

⁶⁴ Lásd a fenti 2.1.2. részt.

⁶⁵ Az általános adatvédelmi rendelet 5. cikke (1) bekezdésének a) pontja.

⁶⁶ Az EDPB beépített és alapértelmezett adatvédelemről szóló iránymutatásának 70. pontja.

⁶⁷ Az EDPB 3/2022. sz. iránymutatása a közösségi médiaplatformok felületein alkalmazott megtévesztő tervezési mintákról: hogyan ismerjük fel és kerüljük el azokat, a 2023. február 14-én elfogadott 2.0. verzió (a továbbiakban: az EDPB megtévesztő tervezési mintákról szóló iránymutatása).

számára⁶⁸. Ezt az adatkezelőknek különösen akkor kell szem előtt tartaniuk, ha az általuk végzett adatkezelés különösen beavatkozó jellegű. Az EDPB azt is megjegyzi, hogy a méltányosság könnyen érthető kritériumként vagy referenciapontként szolgálhat az adatkezelők számára a hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modell értékelése során. E tekintetben fontos, hogy az adatkezelők bizonyítani tudják, hogy bizonyos választások miért felelnek meg az előző bekezdésben leírt méltányosság elvének. Ez különösen akkor fontos, ha az adatkezelő leszűkíti az érintett választási lehetőségeit (pl. azáltal, hogy nem biztosít ingyenes alternatívát viselkedésalapú hirdetés nélkül az alábbi 4.2.1.1. részben leírtak szerint), vagy ha fennáll a kockázata annak, hogy indokolatlanul befolyásolja az érintett választását (pl. olyan díj felszámításával, amely ténylegesen megakadályozza az érintettet a szabad választásban).

61. Az adatkezelőknek az **átláthatóság** elvét is tiszteletben kell tartaniuk. Ezen elv alkalmazásában az adatkezelőknek lehetővé kell tenniük az érintettek számára, hogy könnyen megértsék, választásuk hogyan befolyásolja személyes adataik kezelését⁶⁹. A hozzájárulás tekintetében ezt az alábbi 4.2.2. rész taglalja.
62. Az általános adatvédelmi rendelet 25. cikkének (1) bekezdésével összhangban az adatkezelő tiszteletben tartja a **beépített adatvédelem** elvét. Ez azt jelenti, hogy megfelelő technikai és szervezési intézkedéseket kell végrehajtani, amelyek célja az adatvédelmi elvek végrehajtása és a szükséges biztosítékok beépítése az adatkezelésbe a követelmények teljesítése, valamint az érintettek jogainak és szabadságainak védelme érdekében⁷⁰.
63. Emellett az általános adatvédelmi rendelet 25. cikkének (2) bekezdésével összhangban az adatkezelő tiszteletben tartja az **alapértelmezett adatvédelem** elvét. Ez azt jelenti, hogy az adatkezelőknek úgy kell választaniuk és elszámoltathatónak kell lenniük az alapértelmezett adatkezelési beállítások és opciók végrehajtása tekintetében, hogy alapértelmezés szerint csak a meghatározott, jogszerű cél eléréséhez feltétlenül szükséges adatkezelést végezzék. Ez azt jelenti, hogy az adatkezelő alapértelmezés szerint nem gyűjthet a szükségesnél több adatot, nem kezelheti az összegyűjtött adatokat a céljaihoz szükségesnél nagyobb mértékben, és nem tárolhatja őket a szükségesnél hosszabb ideig⁷¹.
64. A gyermekek különleges védelemben részesülnek, különösen a profilalkotási és marketingcélok tekintetében⁷². A **gyermekeket** különösen nem szabad viselkedésalapú hirdetésekkel megcélozni⁷³, és tágabb értelemben nem szembesülhetnek az ilyen adatkezeléshez való hozzájárulást kérő, hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellel.
65. E tekintetben különösen fontos az általános adatvédelmi rendelet 5. cikkének (2) bekezdésében foglalt **elszámoltathatóság** elve, amely kimondja, hogy az adatkezelő felelős az általános adatvédelmi rendelet 5. cikkében foglalt egyéb elveknek való megfeleléséért, és képesnek kell lennie ennek igazolására⁷⁴. A hozzájárulással kapcsolatban a 7. cikk (1) bekezdése kifejezetten kimondja, hogy az

⁶⁸ Az EDPB beépített és alapértelmezett adatvédelemről szóló iránymutatásának 70. pontja.

⁶⁹ Az általános adatvédelmi rendelet (39) preambulumbekzdése; a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport átláthatóságra vonatkozó iránymutatásának 4. pontja; az EDPB beépített és alapértelmezett adatvédelemről szóló iránymutatásának 66. pontja.

⁷⁰ Az EDPB beépített és alapértelmezett adatvédelemről szóló iránymutatásának 7. pontja.

⁷¹ Az EDPB beépített és alapértelmezett adatvédelemről szóló iránymutatásának 42. pontja.

⁷² Az általános adatvédelmi rendelet (38) preambulumbekzdése.

⁷³ Lásd még a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály 28. cikkének (2) bekezdését.

⁷⁴ E tekintetben lásd: az EUB ítélete, SIA 'SS' kontra Valsts ieņēmumu dienests, C-175/20, ECLI:EU:C:2022:124, 77. pont.

adatkezelőnek képesnek kell lennie annak igazolására, hogy az érintettek hozzájárultak az adatkezeléshez, amennyiben jogalkapként a hozzájárulásra támaszkodnak. Amint arra az EUB a Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletében rámutatott⁷⁵, az adatkezelőnek képesnek kell lennie annak igazolására, hogy az érintett a hozzájárulását az adatkezelési helyzet körülményeinek fényében önkéntesen adta meg, és hogy az érvényes hozzájárulás minden egyéb feltétele teljesült.

4.2 Az érvényes hozzájárulásra vonatkozó követelmények

66. Annak a kérdésnek a megválaszolása érdekében, hogy a viselkedésalapú hirdetésekre vonatkozó, hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modelleket milyen körülmények között és feltételek mellett alkalmazhatják a nagy online platformok oly módon, hogy a hozzájárulás érvényesnek és különösen önkéntesnek minősüljön, a jelen vélemény az általános adatvédelmi rendelet szerinti hozzájárulást alkotó egyes kumulatív követelményekkel foglalkozik.

4.2.1 Önkéntes hozzájárulás

67. A „önkéntes hozzájárulás” kritériuma központi szerepet játszik annak megértésében, hogy a hozzájárulás a személyes adatok kezelésének jogalapja. A hozzájárulásnak mint az adatkezelés jogalapjának megkülönböztető jellege abban áll, hogy az adatkezelés jogszerűségét az érintett döntése („az érintett akaratának egyértelmű kinyilvánítása”) és alapvetően az e döntés meghozatalára vonatkozó választási szabadság határozza meg.
68. Az adatkezelőknek biztosítaniuk kell, hogy az érintettek valódi választási szabadsággal rendelkezzenek, amikor személyes adataik kezeléséhez való hozzájárulásukat kérik, és nem korlátozhatják az érintettek autonómiáját azzal, hogy nehezebbé teszik a visszautasítást, mint a hozzájárulást⁷⁶. Ezt az általános adatvédelmi rendelet egyik fő célja is alátámasztja, amely szerint az érintettek számára biztosítani kell a személyes adataik ellenőrzését⁷⁷. A hozzájárulás önkéntes megadásához az érintettek számára lehetővé kell tenni, hogy maguk határozzák meg, hogy az adatkezelés az adatkezelő vagy mások nem helyénvaló befolyásolása nélkül elvégezhető-e⁷⁸, és megfelelő tájékoztatást kell kapniuk az adatkezelésről⁷⁹.
69. Az EDPB korábban kijelentette, hogy az „önkéntes” szó valódi választási lehetőséget és ellenőrzést jelent az érintettek számára, és hogy az általános adatvédelmi rendelet értelmében „ha az érintettnek nincs valódi választási lehetősége, úgy érzi, hogy hozzájárulásra kényszerül, vagy negatív következményekkel jár, ha nem adja hozzájárulását, akkor a hozzájárulás nem lesz érvényes”⁸⁰. Amint azt az EDPB több alkalommal is kiemelte, a hozzájárulás kizárólag akkor lehet érvényes, ha az érintett élni tud a valódi választás lehetőségével, és nem áll fenn a megtévesztés, a megfélemlítés, a kényszerítés vagy más jelentős negatív következmény kockázata, ha az érintett nem járul hozzá. A

⁷⁵ Az EUB Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletének 152. pontja.

⁷⁶ Ugyanez vonatkozik a hozzájárulás visszavonására is, lásd az általános adatvédelmi rendelet 7. cikkének (2) bekezdését.

⁷⁷ Lásd az általános adatvédelmi rendelet (7), (42) és (43) preambulumbekzdését. Az átláthatóság elve és az érintettek jogai az általános adatvédelmi rendelet III. fejezetében további példák olyan szabályokra, amelyek célja az érintettek személyes adataik feletti ellenőrzésének megerősítése.

⁷⁸ E tekintetben lásd az EDPB megtévesztő tervezési mintákról szóló iránymutatását, mivel a 3. pontban említett „megtévesztő minták” akadályozhatják az érintettek megalapozott és önkéntes hozzájárulását.

⁷⁹ E tekintetben a tájékoztatáson alapuló hozzájárulásról szóló 4.2.2. részben kifejtett megfontolások relevánsak, és azokat figyelembe kell venni.

⁸⁰ Lásd az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 13. pontját.

hozzájárulás nem önkéntes olyan esetekben, ha kényszer, nyomás vagy a szabad akarat gyakorlására való képtelenség bármely eleme felmerül⁸¹.

70. Az általános adatvédelmi rendelet számos kritériumot határoz meg annak értékelésére, hogy az adatkezelés kontextusa és körülményei elegendő önállóságot biztosítanak-e az érintettek számára ahhoz, hogy hozzájárulásukat „önkéntesnek” lehessen tekinteni. Amint azt az EDPB a hozzájárulásról szóló iránymutatásában kifejtette, a hozzájárulás érvényességének értékelésekor figyelembe veendő fő szempont az, hogy az érintett kárt szenved-e el amiatt, hogy nem adja meg vagy visszavonja a hozzájárulását; az érintett és az adatkezelő között egyenlőtlen erőviszony áll-e fenn; szükséges-e hozzájárulás az árukhoz vagy szolgáltatásokhoz való hozzáféréshez annak ellenére, hogy az adatkezelés nem szükséges a szerződés teljesítéséhez (feltételelesség); valamint hogy az érintett hozzájárulhat-e külön az egyes adatkezelési műveletekhez (részletezettség)⁸². Az EUB a Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletében azt is megállapította, hogy ezek a fő megfontolások az érintett hozzájárulásának érvényességével kapcsolatban⁸³.
71. Meg kell vizsgálni, hogy a kritériumok az adott adatkezelési helyzettel összefüggésben eseti alapon teljesülnek-e. Az adatkezelőknek képesnek kell lenniük annak bizonyítására, hogy a hozzájárulás megadása önkéntesen történt. E tekintetben – bár a kritériumok összefüggenek egymással – mindegyiket be kell tartani abban az időpontban, amikor az érintett hozzájárul az adatkezeléshez. Ha például az adatkezelő lépéseket tesz a feltételelesség elkerülése érdekében, de a hozzájárulás megtagadása miatt az érintett kárt szenved, a hozzájárulás megadása nem önkéntes.

4.2.1.1 *Ingyenes alternatíva biztosítása viselkedésalapú hirdetések nélkül*

72. Az előző részben leírtak szerint az érintettek számára valós és tényleges választási szabadságot kell biztosítani, amikor személyes adataik kezeléséhez a hozzájárulásukat kérik. Ebben az összefüggésben az érintett választási szabadsága a felhasználók számára kínált lehetőségektől is függ.
73. **A szolgáltatás (csak) fizetős alternatívájának felkínálása – amely a viselkedésalapú hirdetési célú adatkezelést is magában foglalja – az adatkezelők számára nem lehet alapértelmezett megoldás.** Éppen ellenkezőleg, a szolgáltatás viselkedésalapú hirdetést tartalmazó változatához kapcsolódó alternatíva kidolgozásakor az **adatkezelőknek fontolóra kell venniük, hogy az érintettek számára olyan „egyenértékű alternatívát” biztosítsanak, amely nem jár díjfizetéssel**, mint például az ebben a részben ismertetett, viselkedésalapú hirdetések nélküli, ingyenes alternatívát.
74. **Amennyiben az adatkezelők úgy döntenek, hogy az érintettek számára díjfizetéssel járó „egyenértékű alternatívát” biztosítanak**, az EDPB kiemeli, hogy különös figyelmet kell fordítani az e véleményben említett elemekre, például a 4.2.1.4.1. és a 4.2.1.4.2. részben foglaltakra. Ilyen esetekben a tényleges választási lehetőség biztosítása, valamint annak elkerülése érdekében, hogy a felhasználók két egymást kizáró választási lehetőséget kapjanak a díjfizetés és a viselkedésalapú hirdetési célból történő adatkezeléshez való hozzájárulás között, **az adatkezelőknek fontolóra kell venniük egy további ingyenes alternatíva felajánlását is** („viselkedésalapú hirdetések nélküli, ingyenes alternatíva”).
75. Ez az alternatíva nem járhat viselkedésalapú hirdetési célú adatkezeléssel, és lehet **például** a szolgáltatás olyan változata, **amely a hirdetések más formáját alkalmazza, és kevésbé (vagy egyáltalán nem) foglalja magában személyes adatok kezelését**, például kontextuális vagy általános

⁸¹ Lásd az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 24. pontját.

⁸² Az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 13–54. pontja.

⁸³ Az EUB Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletének 143–146. pontja.

hirdetés, vagy az érintett által az érdeklődési témák listájából kiválasztott témákon alapuló hirdetés. Ez a 4.1. részben említett adatminimalizálás elvéhez is kapcsolódik: az adatkezelőknek biztosítaniuk kell, hogy csak az ilyen hirdetések elhelyezéséhez szükséges személyes adatokat kezeljék. Az adatkezelőknek minden esetben szem előtt kell tartaniuk, hogy adott esetben meg kell felelniük az általános adatvédelmi rendelet 6. cikkének és az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv 5. cikke (3) bekezdésének.

76. Jóllehet a nagy online platformok nem kötelesek minden esetben ingyenes szolgáltatásokat nyújtani, e további alternatívának az érintettek rendelkezésére bocsátása **növeli választási szabadságukat**. Ez **megkönnyíti az adatkezelők számára annak bizonyítását, hogy a hozzájárulás megadása önkéntesen történt**.
77. Az EDPB véleménye szerint az, hogy rendelkezésre áll-e viselkedésalapú hirdetések nélküli, ingyenes alternatíva, **különösen fontos tényező annak értékelésekor, hogy az érintettek valódi választási jogot gyakorolhatnak-e**, és ezért a hozzájárulás érvényes-e. Amint azt a Bizottság a sütifelajánlásra irányuló kezdeményezésére adott válaszában kifejtette, az EDPB többek között relevánsnak tartja, hogy a felhasználó a nyomkövetési technológiát és a fizetett szolgáltatást alkalmazó szolgáltatás mellett más típusú szolgáltatást is kínál-e, például kevésbé beavatkozó jellegű hirdetési formát magában foglaló szolgáltatást, amikor értékeli a hozzájárulás érvényességét és azt, hogy az érintett képes-e valós választási lehetőséggel élni⁸⁴.
78. A további alternatívaként kínált, viselkedésalapú hirdetések nélküli, ingyenes alternatívának **fontos szerepe lenne azon kár megszüntetésében, csökkentésében vagy enyhítésében**, amely a hozzájárulást nem adó felhasználók számára abból adódhat, hogy a szolgáltatáshoz való hozzáférésért díjat kell fizetniük, vagy nem férhetnek hozzá a szolgáltatásokhoz.
79. Emellett, amint azt az EDPB korábban megjegyezte, egyértelműen egyenlőtlen erőviszony fennállása esetén a hozzájárulás csak „kivételes körülmények” esetén használható fel, és ha az adatkezelő az elszámoltathatóság elvével összhangban igazolni tudja, hogy az érintettre nézve egyáltalán nem jár „hátrányos következményekkel” a hozzájárulás megtagadása, különösen, ha az érintettek számára olyan alternatívát kínálnak, amelynek nincs negatív hatása⁸⁵. A jelen vélemény keretében ilyen alternatíva lehet a viselkedésalapú hirdetések nélküli, ingyenes alternatíva.
80. Az, hogy az adatkezelők viselkedésalapú hirdetések nélküli, ingyenes alternatívát kínálnak-e, az önkéntes hozzájárulás egyéb szempontjainak értékelése szempontjából is releváns lehet, mint például az, hogy fennáll-e feltételeességi helyzet, amint azt a jelen vélemény 4.2.1.4. része taglalja.
81. Amikor különböző lehetőségeket kínálnak az érintettek számára, az adatkezelőknek azt is biztosítaniuk kell, hogy az érintettek teljes mértékben megértsék, hogy az egyes lehetőségek mit jelentenek az adatkezelés és annak következményei tekintetében. E tekintetben a tájékoztatáson alapuló hozzájárulásról szóló 4.2.2. részben kifejtett megfontolások relevánsak, és azokat figyelembe kell

⁸⁴ Az EDPB válasza a 2023. december 13-án elfogadott, a süti és a személyre szabott hirdetési döntések fogyasztók általi kezelésének egyszerűsítésére irányuló önkéntes üzleti kötelezettségvállalásra irányuló bizottsági kezdeményezésre, a melléklet 5. oldala: „Annak értékelésekor, hogy a hozzájárulás érvényes-e, az EDPB többek között relevánsnak tartja, hogy a nyomkövetési technológiát és a fizetett szolgáltatást alkalmazó szolgáltatás mellett más típusú szolgáltatást is kínálnak-e, például a magánéletbe kevésbé beavatkozó hirdetési formát, pl. kontextuális hirdetést tartalmazó szolgáltatást, és hogy az érintett képes-e valós választási lehetőséggel élni.”

⁸⁵ Az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 22. pontja és 5. példája.

venni. A **különböző választási lehetőségek egyértelműségének** az interfész kialakításában is tükröződnie kell, mivel a méltányosság elvével összhangban el kell kerülni a megtévesztő vagy manipulatív megjelenítést⁸⁶.

82. Az EDPB emlékeztet továbbá arra, hogy a digitális piacokról szóló jogszabály értelmében kapuőrnek és/vagy a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály szerint online óriásplatformnak minősülő adatkezelőknek figyelembe kell venniük saját követelményeiket, amikor alternatív lehetőségeket dolgoznak ki a felhasználó számára⁸⁷.

4.2.1.2 Kár

83. Az általános adatvédelmi rendelet (42) preambulumbekzdése értelmében ahhoz, hogy a hozzájárulást önkéntesnek lehessen tekinteni, az érintettnek valós választási lehetőséggel kell rendelkeznie, és képesnek kell lennie arra, hogy a hozzájárulását anélkül tagadja meg vagy vonja vissza, hogy ez kárára válna, azaz sérelem vagy károsodás érje⁸⁸. Az adatkezelőknek bizonyítania kell a hozzájárulás kár szenvedés nélküli megtagadásának vagy visszavonásának lehetőségét⁸⁹.
84. Ha az érintett megtagadja hozzájárulását a viselkedésalapú hirdetési célból történő adatkezeléshez, és nincs más ingyenes alternatíva, amely lehetővé tenné számára, hogy ugyanazt a szolgáltatást igénybe vegye, az érintett pénzügyi következményekkel szembesülne, mivel díjat kellene fizetnie ahhoz, hogy igénybe vehesse a szolgáltatást. Ez különösen akkor áll fenn, ha bezártsági hatások vannak jelen, és a felhasználó hosszabb ideig használhatta a szolgáltatást díjfizetés nélkül.
85. Az általános adatvédelmi rendelet (42) preambulumbekzdése értelmében vett kár elkerülése, valamint annak biztosítása érdekében, hogy az érintettek valódi döntést hozhassanak, a szolgáltatás nyújtására vonatkozó ajánlat⁹⁰ és (adott esetben) a díj nem lehet olyan, amely ténylegesen akadályozza az érintetteket a szabad választásban, például azáltal, hogy az érintettet a hozzájárulásra ösztönzi. Ennélfogva a szóban forgó díj nem lehet indokolatlanul magas, amivel a 4.2.1.4.2. rész részletesebben is foglalkozik.

⁸⁶ Lásd az EDPB beépített és alapértelmezett adatvédelemről szóló iránymutatásának 70. pontját. Lásd még az EDPB megtévesztő tervezési mintákról szóló iránymutatását.

⁸⁷ Lásd a digitális piacokról szóló jogszabály 5. cikkének (2) bekezdését. Lásd még a digitális piacokról szóló jogszabály (36) preambulumbekzdését: „[a]nnak biztosítása érdekében, hogy a kapuőrök ne akadályozhassák – tisztességtelen módon – az alapvető platformszolgáltatások versengő jellegét, a kapuőröknek lehetővé kell tenniük, hogy a végfelhasználók szabadon döntsenek az ilyen adatkezelési és beléptetési gyakorlatok elfogadásáról, mégpedig olyan módon, hogy kisebb mértékű személyre szabással járó, de egyenértékű alternatívát kínálnak anélkül, hogy az alapvető platformszolgáltatásnak vagy egyes funkcióinak az igénybevételét a végfelhasználó hozzájárulásától tennék függővé.” A digitális piacokról szóló jogszabály (37) preambulumbekzdése hozzáteszi: „[a] kisebb mértékű személyre szabással járó alternatíva nem lehet eltérő vagy rosszabb minőségű a hozzájáruló végfelhasználóknak nyújtott szolgáltatáshoz képest, kivéve, ha a minőség romlása közvetlenül abból adódik, hogy a kapuőr nem kezelheti az ilyen személyes adatokat, vagy nem tudja beléptetni a végfelhasználókat egy szolgáltatásba”. Lásd még a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály 38. cikkét: „[...] az ajánlórendszereket használó online óriásplatformot vagy nagyon népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltatók minden ajánlórendszerük esetében legalább egy olyan lehetőséget biztosítanak, amely nem az (EU) 2016/679 rendelet 4. cikkének 4. pontjában foglalt fogalom meghatározás szerinti profilalkotáson alapul”.

⁸⁸ Az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 46–48. pontja. Lásd még a 24. pontot.

⁸⁹ Lásd az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 46. pontját.

⁹⁰ Noha a hozzájárulás gyakran egyetlen művelettel is megtörténhet, a hozzájárulás megtagadása hosszabb és körülményesebb fizetési folyamatot – amely esetleg további adatkezelési tevékenységekhez is kapcsolódik – igényelhet az érintettől.

86. Ha az érintett megtagadja vagy visszavonja a hozzájárulását, és nem fizeti meg a kért díjat, nem tudja használni a szolgáltatást, ami kárt jelenthet az érintett számára. Ezekben az esetekben számos tényező vezethet ahhoz, hogy az érintettek kárt szenvedjenek.
87. Az érintettek kárt szenvedhetnek, ha lehetetlenné válik számukra a mindennapi életük részét képező és számukra kiemelkedően fontos szerepet betöltő szolgáltatás igénybevétele. Ez állhat fent például egy olyan platform esetében, amelyet szokásosan és rendszeresen használnak más forrásokból esetleg nehezen elérhető információk terjesztésére, illetve egy olyan platform, amelynek használata szükséges ahhoz, hogy az egyén hozzáférjen a mindennapi életéhez kapcsolódó bizonyos szolgáltatásokhoz. Olyan információkat vagy ezek cseréjét jelentheti, amelyre a felhasználók mindennapi életük során támaszkodnak, és ez nehezebbé teszi számukra azt, hogy ne legyenek részesei a platformnak. Az ilyen típusú szituációk a szükséghelyzetben adott fontos információktól kezdve egészen a gyermekeik közösségi programjairól a szülők számára adott tájékoztatásig terjedhetnek. Emellett a platform a politikai, társadalmi, kulturális és gazdasági kérdésekről folytatott nyilvános vita kulcsfontosságú fóruma lehet.
88. Hasonlóképpen, bizonyos közösségimédia-szolgáltatások igénybevétele döntő fontosságú lehet az érintettek társadalmi életben való részvétele szempontjából. A gyors technológiai innovációk és a legtöbb ember online jelenléte miatt nem szabad alábecsülni a közösségi média szerepét az érintettek mindennapi életében és interakcióiban. Sok érintett támaszkodik ezekre a platformokra, amelyek fontos eszközei annak, hogy olyan személyekkel – például barátokkal és/vagy családtagokkal – érintkezzenek, akikkel a mindennapokban fizikailag nem lépnek kapcsolatba. Tekintettel arra, hogy a közösségi média különösen értékes és kényelmes alternatívát kínál a személyes interakciókkal szemben, az azokhoz való hozzáférés hiánya jelentős következményekkel járhat egyes felhasználók érzelmi és pszichológiai jóllétére nézve. A fenti esetekben előfordulhat, hogy az érintettek kiszorulnak a platformon zajló társadalmi interakciókból, és társadalmilag elszigeteltnek érzik magukat, különösen akkor, ha nincs hasonló élményt kínáló alternatív szolgáltatás, amelyet az érintettel társadalmi kontaktban álló személyek is igénybe vesznek. Ugyanez vonatkozik az online vitafórumokon való részvételre is. Az érintetteket kizárhatják ezekről az online vitafórumokról, holott ezek ma már az online viták fontos részét képezik.
89. Az érintettek akkor is kárt szenvedhetnek, ha a díjfizetés elmulasztása és a hozzájárulás hiánya miatt megtagadják tőlük a szakmai vagy foglalkoztatásorientált platformokhoz való hozzáférést. Konkrétabban, kedvezőtlenebbé válhatnak az álláskeresési, illetve a szakmai hálózatok kiépítésére és/vagy fenntartására irányuló lehetőségeik, és hátrányos helyzetben érezhetik magukat azokhoz a felhasználókhöz képest, akik hozzáférnek a szolgáltatáshoz, vagy nem tudják követni a fontos fejleményeket a saját munkavégzési területükön.
90. Ezen túlmenően, nagyobb valószínűséggel előforduló és esetleg jelentősebb mértékű károkkal kell számolni olyan nagy online platformok esetében, amelyekben **bezártsági vagy hálózati hatások** jelentkezhetnek. A szolgáltatáshoz való hozzáférés megtagadásának káros következményei **még fontosabbak lehetnek az olyan online platformok felhasználói számára, amelyek kezdetben nem alkalmazták a hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modelleket, de később úgy döntöttek, hogy bevezetik azokat.**
91. A **hálózati hatások** megnehezíthetik az érintettek számára a szolgáltatás igénybevételének megtagadását anélkül, hogy ez negatív következményekkel járna. Ez különösen fontos az olyan platformok esetében, amelyek a felhasználók által létrehozott tartalomra vagy a felhasználók közötti interakcióra támaszkodnak, mint például a videó-/képmegosztó platformok és a kommunikációs platformok, például a nagy számú felhasználóval rendelkező közösségimédia-oldalak, társkereső

platformok, vitafórumok vagy foglalási platformok. Ha egy platform kiterjedt felhasználói bázissal rendelkezik, az új és a meglévő felhasználók úgy ítélik meg, hogy az adott szolgáltatás igénybevétele szükséges ahhoz, hogy csatlakozzanak egy olyan digitális közösséghez, ahol barátaik, családtagjaik, kollégáik vannak jelen, illetve, hogy politikai vitákban vagy beszélgetésekben vegyenek részt. Mások úgy érezhetik, hogy szakmai szempontú szolgáltatást kell igénybe venniük, vagy szülőként meghatározott weboldalt kell figyelni, hogy tájékoztatást kapjanak gyermekeikről, például a gyermekek részére közösségi programokat szervező szülői csoportokat. A platformon való interakció mellőzése vagy egy másik szolgáltatás választása irreális, mert – egy példát említve – az egyén számára nehézséget jelent, hogy a társadalmi, szakmai vagy politikai közösségeit meggyőzze arról, hogy az egyik szolgáltatásról egy olyan másik szolgáltatásra váltsanak, amely nem követi nyomon a felhasználóikat.

92. A **bezártsági hatások** is kárt okozhatnak az érintettek számára. Azok a felhasználók, akik egy ideje használják a platformot, esetleg már létrehozták online jelenlétüket a befektetett platformon, például más felhasználókkal való kapcsolatok és interakciók, tartalmak létrehozása, követők és „lájkok” szerzése stb. tekintetében. Ez a hatás tovább erősödik, ha a felhasználó sok időt töltött a platformon, például ha a platform már hosszabb ideje kínált szolgáltatásokat nyújt. Amennyiben az ilyen felhasználóktól díjfizetést vagy hozzájárulást kérnek személyes adataik viselkedésalapú hirdetési célból történő kezeléséhez a szolgáltatás további használata érdekében, de ők ezt megtagadják, és elveszítik a szolgáltatáshoz való hozzáférést, fennáll a kockázata annak, hogy nem tudják interakcióikat, követőiket és kapcsolataikat egy új platformra vinni, és/vagy elveszítik a szolgáltatás korábbi használata során általuk összeállított vagy létrehozott tartalmakat és információkat. Ez az anyagok széles skáláját foglalhatja magában, például személyes kommunikációt, kapcsolattartási listákat, keresési előzményeket, elmentett preferenciákat, képeket, irányítópultokat, különféle, személyre szabott adatbázisokat stb. A médiamegosztó weboldalon található tartalomalkotók esetében ez igen jelentős és potenciálisan helyrehozhatatlan veszteséggel járhat a felhasználó számára az esetleges pénzügyi veszteség, az alkotó által az évek során egy platformra épített portfólió és a követők elvesztése tekintetében.
93. Ezzel összefüggésben fontos emlékeztetni az érintettek jogainak fontosságára, valamint arra, hogy ezeket a jogokat az adatkezelőnek mindig tiszteletben kell tartania. Amennyiben az érintett már nem is férne hozzá a szolgáltatáshoz, továbbra is jogosult lenne gyakorolni az általános adatvédelmi rendelet szerinti érintetti jogait, például a személyes adatokhoz való hozzáférés jogát és az adathordozhatósághoz való jogot. Az adatkezelő feladata, hogy tájékoztassa erről az érintetteket, amikor felajánlja az érintettek számára a hozzájárulásuk megadására vagy annak megtagadására vonatkozó választási lehetőséget, és gondoskodik arról, hogy a jogok gyakorlásának lehetősége megmaradjon.
94. A fenti pontokban leírt (nem teljes körű) negatív következmények bármelyikének fennállása esetén a fizetett szolgáltatás és az érintett hozzájárulásán alapuló, viselkedésalapú hirdetést magában foglaló szolgáltatás közötti kizárólagos választás lehetősége hatással lenne az érintettek azon lehetőségére, hogy valódi döntést hozzanak, és anélkül tagadják meg hozzájárulásukat, hogy kárt szenvednének.
95. A fentiek fényében valószínűleg kárt okoz, ha a nagy online platformok hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellt alkalmaznak az adatkezeléshez való hozzájárulás megszerzéséhez. A 4.2.1.1. részben említettek értelmében annak, hogy az adatkezelő további alternatívaként viselkedésalapú hirdetések nélküli, ingyenes alternatívát kínál, fontos szerepe lenne azon károk megszüntetésében, csökkentésében vagy enyhítésében, amelyek a hozzájárulást nem adó

felhasználók számára abból adódhatnak, hogy a szolgáltatáshoz való hozzáférésért díjat kell fizetniük, vagy nem férhetnek hozzá a szolgáltatásokhoz.

4.2.1.3 Egyenlőtlen erőviszony

96. Az általános adatvédelmi rendelet (43) preambulumbekzdésének első része kimondja, hogy az érintett és az adatkezelő között fennálló erőviszonyok relevánsak annak megítélésében, hogy az érintett hozzájárulásának megadása önkéntesen történt-e:

„Annak biztosítása érdekében, hogy hozzájárulást önkéntesen adják, a hozzájárulás olyan egyedi esetekben nem szolgálhat érvényes jogalapként a személyes adatok kezeléséhez, amelyekben az érintett és az adatkezelő között egyértelműen egyenlőtlen erőviszony áll fenn, különösen ha az adatkezelő közhatalmi szerv, és az adott helyzet valamennyi körülményét figyelembe véve ezért valószínűtlen, hogy a szóban forgó hozzájárulás megadása önkéntesen történt. [...]

97. Az „önkéntesen megadott” kifejezés azt jelenti, hogy az érintettnek autonómiát kell gyakorolnia, ezért figyelembe kell venni az adatkezelő pozícióját és az érintettek irányában fennálló erőviszonyát. Ha egy adott helyzetben egyértelműen egyenlőtlen viszony áll fenn az adatkezelő és az érintett között, az érintett kényszerítést érezhet, hogy olyan döntést hozzon, amit egyébként nem hozott volna meg, ütközik a választási szabadságával. Amint azt korábban említettük, az általános adatvédelmi rendelet (43) preambulumbekzdése világosan kimondja, hogy egyértelműen egyenlőtlen erőviszony esetén a hozzájárulás főszabályként nem használható jogalapként.
98. Amint azt az EDPB korábban jelezte, egyértelműen egyenlőtlen erőviszony fennállása esetén a hozzájárulás csak „kivételes körülmények” esetén használható fel, és ha az adatkezelő az elszámoltathatóság elvével összhangban igazolni tudja, hogy az érintettre nézve egyáltalán nem jár „hátrányos következményekkel” a hozzájárulás megtagadása, különösen, ha az érintettek számára olyan alternatívát kínálnak, amelynek nincs negatív hatása⁹¹. A jelen vélemény keretében ilyen alternatíva lehet a viselkedésalapú hirdetések nélküli, ingyenes alternatíva (lásd a 4.2.1.1. részt).
99. Minden adatkezelőnek, aki a hozzájárulást jogalapként használja, meg kell vizsgálnia, hogy nincs-e olyan helyzetben, ahol egyértelműen egyenlőtlenek az erőviszonyok. Ha az adatkezelő a jelen vélemény alkalmazásában meghatározott „nagy online platform”, bizonyos elemek figyelembe vehetők annak ellenőrzése során, hogy fennáll-e egyértelműen egyenlőtlen erőviszony. Az alábbiakban felsorolunk néhányat ezen nem kimerítő és nem kumulatív tényezők közül. Ezek közül néhány relevánsabb lesz egyes adatkezelők számára, míg mások számára kevésbé. E tényezőket mindig eseti alapon kell értékelni.
100. Az első releváns tényező **a vállalat piaci pozíciója**. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy nyilvánvalóbb lehet az egyértelműen egyenlőtlen erőviszonyok fennállása, ha formális kapcsolat áll fenn az adatkezelő és az érintett között, például amikor az adatkezelő közhatalmi szerv vagy munkáltató⁹². Amint azonban arra az EDPB korábban rámutatott, az egyenlőtlen erőviszonyok nem korlátozódnak a közhatalmi szervekre és a munkáltatókra, és más helyzetekben is előfordulhatnak⁹³. Az egyedi eset valós és konkrét tényezőit mindig értékelni kell.

⁹¹ Az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 22. pontja és 5. példája.

⁹² Lásd még az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 3.1.1. részét.

⁹³ Lásd az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 24. pontját.

101. Az általános adatvédelmi rendelet nem ad kifejezett iránymutatást arra vonatkozóan, hogy az adatkezelő piaci pozíciója hogyan befolyásolja annak értékelését, hogy fennáll-e egyértelműen egyenlőtlen erőviszony. Az EUB a Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletében megállapította, hogy az erőfölény fennállása „egyértelműen egyenlőtlen erőviszonyt teremthet”⁹⁴. A Bíróság azt is megállapította, hogy ez „fontos tényező” az értékelésben⁹⁵.
102. Az „erőfölény” jól bevett fogalom az uniós versenyjogban. A nagy online platformok adatkezelői számára támpontot adhatnak a vállalati erőfölény meghatározásához használt megfontolások annak értékelésekor, hogy fennáll-e egyértelműen kiegyensúlyozatlan erőviszony. E megfontolások közé tartozik az érintett piac (a termékpiac és a földrajzi piac) meghatározása, továbbá a piaci részesedés, valamint a piacra lépés vagy a terjeszkedés korlátainak meghatározása⁹⁶.
103. Ezen túlmenően a főtanácsnok az ügyre vonatkozó véleményében kifejtette, hogy az adatkezelőnek nem szükséges az EUMSZ 102. cikke értelmében vett „erőfölénnyel” rendelkeznie ahhoz, hogy piaci ereje relevánsnak minősüljön az általános adatvédelmi rendelet végrehajtása szempontjából⁹⁷. Az EDPB osztja a főtanácsnok ezzel kapcsolatos álláspontját.
104. Meg kell azonban jegyezni, hogy az EUB kimondta, hogy az érintett hozzájárulásának érvényességét az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének (11) bekezdése és 7. cikke, valamint preambulumbekendései fényében kell meghatározni. Ezenkívül az érvényes hozzájárulásra vonatkozó szabályok célja annak biztosítása, hogy az érintettek autonómiával és választási szabadsággal rendelkezzenek. Az EDPB véleménye szerint az adatkezelőknek eseti alapon kell értékelniük, hogy az érintettek választási szabadsága korlátozott-e. Az, hogy az adatkezelőnek van-e „erőfölénye” – jóllehet az egyenlőtlen erőviszony értékelése szempontjából relevánsnak tekinthető – önmagában nem határozza meg a hozzájárulás érvényességét.
105. A fentiek fényében megállapítható, hogy a konkrét eset körülményeitől függően előfordulhatnak olyan helyzetek, amelyekben a felügyeleti hatóságok az általános adatvédelmi rendelet értelmében vett egyértelműen egyenlőtlen erőviszony fennállására következtethetnek anélkül, hogy erőfölényes helyzetet állapítottak volna meg. A döntő kérdés az, hogy az adatkezelő piaci pozíciója önmagában vagy más tényezőkkel együtt arra készíti-e az érintetteket, hogy úgy érezzék, nem állnak rendelkezésükre más reális alternatív szolgáltatások, például videomegosztó platformok, álláskereső portálok vagy bizonyos áruk és szolgáltatások vásárlására és értékesítésére szolgáló platformok.
106. Általánosabban – amint arra a 4.1. részben emlékeztettünk – a méltányosság elvével összhangban az erőviszonynak kulcsfontosságú szempontnak kell lennie az adatkezelő és az érintett kapcsolatában: az egyenlőtlen erőviszonyt el kell kerülni, vagy ha ez nem lehetséges, fel kell ismerni, és megfelelő ellenintézkedésekkel kezelni kell⁹⁸. A cél annak biztosítása, hogy az érintett valóban szabad választási lehetőséget gyakoroljon a személyes adatok kezeléséhez való hozzájárulása során.
107. Annak értékelésekor, hogy fennáll-e egyértelműen egyenlőtlen erőviszony, a fenti 4.2.1.2. részben kifejtett megfontolások is relevánsak. A hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modelleket

⁹⁴ Az EUB Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletének 149. pontja.

⁹⁵ Az EUB Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletének 154. pontja.

⁹⁶ Az érintett piac meghatározásának általános módszertanát a C/2024/1645 bizottsági közlemény tartalmazza. Lásd még az Európai Bizottság közleményét – Iránymutatás az EK-Szerződés 82. cikkének az erőfölényben lévő vállalkozások versenykorlátozó visszaélő magatartására történő alkalmazásával kapcsolatos bizottsági jogérvényesítési prioritásokról (2009/C 45/02) (HL C 45., 2009.2.24., 7. o.), módosítva 2023-ban (C/2023/1923, HL C 116., 2023.3.31., 1. o.).

⁹⁷ Rantos főtanácsnok 2022. szeptember 20-i véleménye, C-252/21, ECLI:EU:C:2022:704, 75. pont.

⁹⁸ Az EDPB beépített és alapértelmezett adatvédelemről szóló iránymutatásának 70. pontja.

alkalmazó nagy online platformok esetében ugyanis a hozzájárulás önkéntes megadásának értékelésére szolgáló „egyenlőtlen erőviszony” és „kár” kritériuma szorosan kapcsolódik egymáshoz.

108. Konkréten a fent leírt hálózati vagy bezártsági hatások megnehezíthetik vagy irreálissá tehetik a felhasználó számára, hogy másik szolgáltatást válasszon. Azokban az esetekben, amikor a platform a releváns alternatívákhoz képest sokkal nagyobb felhasználói bázissal rendelkezik, vagy a felhasználó jelentős beruházásokat hajtott végre a platformban, a felhasználó úgy érezheti, hogy kénytelen a platformra támaszkodni; ilyenkor egy másik szolgáltatás kiválasztása irreálisnak bizonyulhat, vagy nehéz lehet a társadalmi, szakmai vagy politikai közeget meggyőzni az egyik szolgáltatásról a másikra való áttérésről. Továbbá, amint azt fentebb kifejtettük, a bezártsági hatások azzal járhatnak, hogy a népszerű vagy releváns tartalmak egy adott platform köré szerveződnek, ami az ilyen tartalmakhoz hozzáférni kívánó új felhasználókkal szembeni erőegyensúlyt is befolyásolhatja.
109. Különös figyelmet kell fordítani azokra a szolgáltatásokra, amelyek nagy felhasználói bázist építettek, miközben szolgáltatásaikat díjmentesen kínálják valamennyi felhasználó számára. Az ilyen szolgáltatások nagyszámú olyan felhasználót vonzhattak, akik nem hajlandók vagy nem képesek díjat fizetni, és abban bízva vették igénybe a szolgáltatást, hogy az nem gyakorol rájuk pénzügyi hatást. A felhasználók idővel fokozhatták a szolgáltatástól való függőségüket, többek között a hálózati és a bezártsági hatások miatt. Ha egy ilyen szolgáltatás később választási lehetőséget biztosít a felhasználók számára a személyes adatok kezelése és a díjfizetés között, akkor ez a felhasználókkal szembeni egyértelműen egyenlőtlen erőviszony egyik példájának tekinthető, mivel ebben a helyzetben a felhasználók valószínűleg nem tudnak szabadon választani.
110. Az egyenlőtlen erőviszony értékelése során egy másik fontos tényező, hogy az érintett milyen mértékben **támaszkodik a** nyújtott **szolgáltatásra**. Az érintett kisebb mértékben tapasztalja meg a ténylegesen szabad választási lehetőséget, ha a szolgáltatás alapvető fontosságúnak tekinthető, például álláskeresés, az érintettek mindennapi életéhez szükséges alapvető információkhoz való hozzáférés vagy a nyilvános vitában való részvétel tekintetében⁹⁹.
111. Emellett figyelembe kell venni a platform **célközönségét vagy elsődleges közönségét**. Például, ha a platform a szolgáltatás kialakítása vagy marketingje révén elsősorban gyermekeket céloz meg, vagy azt túlnyomórészt gyermekek vagy más kiszolgáltató személyek használják, ez egyértelműen egyenlőtlen erőviszonyt idézhet elő az adatkezelő és az érintettek között¹⁰⁰.
112. A fentiek olyan tényezőkre adott példák, amelyek adott esetben egyenlőtlen erőviszonyt teremthetnek az érintett és az adatkezelő között.
113. Az adatkezelő azonban azzal érvelhet, hogy az érintettek nem kényszerülnek hozzájárulásra vagy díjfizetésre. Dönthetnek úgy, hogy egyáltalán nem veszik igénybe a szolgáltatást, vagy más olyan szolgáltatást vesznek igénybe, amely más módon kezeli a személyes adatokat, mint az adatkezelő. Először is, a fent leírt elemek olyan helyzetet eredményezhetnek, amelyben a felhasználóknak nincs

⁹⁹ Ilyen esetekben az érintett úgy érezheti, hogy kénytelen elfogadni a nyomon követést. Az EDPB korábban kijelentette, hogy a hozzájárulás csak akkor lehet érvényes, ha nem érhető tetten kényszer vagy nyomásgyakorlás elemei, lásd az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 24. pontját.

¹⁰⁰ E tekintetben az EDPB emlékeztet arra, hogy a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály hatálya alá tartozó online platformok üzemeltetői nem jeleníthetnek meg az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 4. pontjában szereplő fogalom meghatározás szerinti, a szolgáltatás igénybe vevőinek adatait felhasználó profilalkotáson alapuló hirdetéseket interfészeiken, ha kellő bizonyossággal tudatában vannak annak, hogy a szolgáltatás igénybe vevője kiskorú – lásd a digitális szolgáltatásokról szóló rendelet 28. cikkének (2) bekezdését.

valós gyakorlati lehetőségük a szolgáltatás használatának megtagadására. Másodsor, amint azt az alábbi 4.2.1.4.1. rész említi, az EDPB a hozzájárulásról szóló iránymutatásában kijelentette, hogy a hozzájárulás nem tekinthető önkéntesnek pusztán azért, mert létezik egy másik adatkezelő által nyújtott hasonló szolgáltatás, amely nem vonja maga után a személyes adatok további célokból történő kezeléséhez való hozzájárulást¹⁰¹.

4.2.1.4 Feltételeesség

114. Az általános adatvédelmi rendelet 7. cikkének (4) bekezdése értelmében annak értékelésekor, hogy a hozzájárulás megadása önkéntesen történt-e, a lehető legnagyobb mértékben figyelembe kell venni, hogy az érintettek hozzá kell-e járulnia a szerződéshez objektíve nem szükséges adatkezelési tevékenységekhez¹⁰² a szolgáltatáshoz való hozzáférés céljából¹⁰³.
115. Az EDPB a hozzájárulásról szóló iránymutatásában kijelentette, hogy az adatkezelő érvelhet azzal, hogy valódi választási lehetőséget kínál az érintettek számára, ha választhatnak egyrészt a szolgáltatásnak a személyes adatok további célokra történő felhasználásához való hozzájárulást magában foglaló változata, másrészt pedig az ugyanazon adatkezelő által kínált szolgáltatás egyenértékű olyan változata között, amely nem jár az adatok további célokra történő felhasználásához való hozzájárulással, és ha a szolgáltatás a szóban forgó másik adatfelhasználáshoz való hozzájárulás nélkül is nyújtható, nincs feltételhez kötött szolgáltatás¹⁰⁴.
116. Az EUB nemrégiben a Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletében kimondta, hogy amennyiben az adatkezelési műveletek nem feltétlenül szükségesek a szerződés teljesítéséhez, a felhasználók számára lehetővé kell tenni, hogy az ilyen adatkezelési műveletekhez való hozzájárulást megtagadják, anélkül, hogy teljes mértékben tartózkodniuk kellene a szolgáltatás igénybevételétől¹⁰⁵. E tekintetben az EUB ítélete megemlíti azt a kötelezettséget, hogy „olyan egyenértékű alternatívát kell kínálni, amely nem jár ilyen adatkezelési tevékenységekkel” („szükség esetén megfelelő díj ellenében”)¹⁰⁶.
117. Az EUB ezen megállapítása azt jelzi, hogy a hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellek elvben nem tiltottak. Ugyanakkor a Bíróság nem részletezte az „egyenértékű alternatíva” és a „szükség esetén megfelelő díj ellenében” kifejezés jelentését. Az EDPB ezért egyértelművé kívánja tenni, hogy az ítélet e részének értelmezése szerint a hozzájárulás megtagadását választó érintettek számára „egyenértékű alternatívát” kell felajánlani: ezzel elkerülhető, hogy az érintettek érvénytelen hozzájáruláshoz vezető feltételes helyzetbe kerüljenek. E tekintetben lásd a 73. pontot.

¹⁰¹ Lásd az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 38. pontját.

¹⁰² Az EDPB 2019. október 8-án elfogadott 2/2019. sz. iránymutatása (2.0. verzió) a személyes adatoknak az általános adatvédelmi rendelet 6. cikke (1) bekezdésének b) pontja szerinti kezeléséről az érintettek részére nyújtott online szolgáltatásokkal összefüggésben (a továbbiakban: az EDPB iránymutatása az általános adatvédelmi rendelet 6. cikke (1) bekezdésének b) pontjáról, 30–33. pont).

¹⁰³ E tekintetben lásd még az általános adatvédelmi rendelet (43) preambulumbekzdését és az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 25–41. pontját.

¹⁰⁴ Lásd az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 37. pontját.

¹⁰⁵ Az EUB Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletének 150. pontja. A 102. pontban, a 6. cikk (1) bekezdése b) pontjának az adatkezelés jogszerű alapjaként való alkalmazhatóságának kérdésével foglalkozó részben az EUB azt is megállapítja, hogy a személyre szabott tartalom szolgáltatása „hasznos a felhasználó számára”, de „nem tűnik szükségesnek ahhoz, hogy a felhasználó számára az online közösségi hálózat szolgáltatásait kínálhassák”, ezért e szolgáltatások „adott esetben egyenértékű alternatívával is nyújthatók, amely nem jár ilyen személyre szabással, így ez utóbbi objektíve nem nélkülözhetetlen az e szolgáltatások szerves részét képező célhoz”.

¹⁰⁶ Az EUB Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletének 150. pontja.

118. Az EUB e kijelentése azonban főként a feltételeesség szempontjával foglalkozik. Az adatkezelőknek biztosítaniuk kell, hogy a hozzájárulás önkéntes megadásához és általában érvényességéhez szükséges valamennyi feltétel teljesüljön. Ezért a hozzájárulás érvényességét mindig eseti alapon kell értékelni.

4.2.1.4.1 „Egyenértékű alternatíva” biztosítása

119. Az EDPB olyan kritériumokat kíván meghatározni, amelyek segíthetnek annak megítélésében, hogy a szolgáltatás alternatív változata egyenértékűnek tekinthető-e a szolgáltatás azon változatával, amelyet a személyes adatok viselkedésalapú hirdetési célból történő kezeléséhez való hozzájárulás feltétele mellett nyújtanak (ebben a részben a továbbiakban: **viselkedésalapú hirdetést tartalmazó változat**). Az EDPB e tekintetben kiemelte, hogy „a két szolgáltatásnak ténylegesen azonosnak kell lennie”¹⁰⁷.
120. Az EDPB kijelentette, hogy a hozzájárulás nem tekinthető önkéntesnek, ha az adatkezelő azzal érvel, hogy választhat a szolgáltatása (beleértve a személyes adatok további célokra történő felhasználásához való hozzájárulást is) és egy másik adatkezelő által kínált egyenértékű szolgáltatás között, mivel a választási szabadság attól függne, hogy mit tesznek más piaci szereplők, és hogy az érintett valóban egyenértékűnek találja-e a másik adatkezelő szolgáltatásait¹⁰⁸. Ebben az összefüggésben ezért a jelen vélemény **a szóban forgó szolgáltatás ugyanazon adatkezelő által kínált alternatív változatára** hivatkozik, amely nem foglalja magában a személyes adatok viselkedési hirdetési célból történő kezeléséhez való hozzájárulást (a továbbiakban: **alternatív változat**).
121. Ha az alternatív változat csak a szükséges mértékben tér el a viselkedésalapú hirdetést tartalmazó változattól, ami abból következik, hogy az adatkezelő nem kezelhet személyes adatokat viselkedésalapú hirdetés céljából, elviekben egyenértékűnek tekinthető.
122. Más esetekben az értékelés a viselkedésalapú hirdetést tartalmazó változatot kiindulási pontnak tekintve attól függhet, hogy az alternatív változat lényegében ugyanazokat az elemeket és funkciókat tartalmazza-e. Míg egyenértékűség akkor áll fenn, ha az alternatív változat elvben ugyanazokat a jellemzőket és funkciókat tartalmazza (funkcionális egyenértékűség), az alternatív változatnak és a viselkedésalapú hirdetést tartalmazó változatnak nem kell teljesen azonosnak lennie.
123. Ha a viselkedésalapú hirdetést tartalmazó változattal összehasonlítva az alternatív változat nem más vagy rosszabb minőségű, és nincs megszüntetett funkció (kivéve, ha bármilyen változás közvetlen következménye annak, hogy az adatkezelő nem képes a személyes adatok kezelésére abból a célból, amelyhez a hozzájárulást kérte)¹⁰⁹, akkor az alternatív változat valószínűleg valóban egyenértékűnek tekinthető a viselkedésalapú hirdetést tartalmazó változattal.
124. Minél inkább különbözik az alternatív változat a viselkedésalapú hirdetést tartalmazó változattól, annál kisebb a valószínűsége annak, hogy az alternatív változat valóban egyenértékűnek tekinthető, bár ennek értékelése továbbra is eseti alapon történik.
125. Egyenértékűség – jelentése „azonos értékűek” – két irányban mutatkozik meg. Egyrészt, amint azt fentebb jeleztük, ha az alternatív változat gyengébb minőségű vagy funkciókban kevésbé változatos,

¹⁰⁷ Lásd az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 37. pontját.

¹⁰⁸ Lásd az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 38. pontját.

¹⁰⁹ Lásd még a (36) és (37) preambulumbekendést: a digitális piacokról szóló jogszabály iránymutatást ad a szolgáltatás egyenértékűségének feltételeiről, megállapítva, hogy „a kevésbé személyre szabott alternatíva nem lehet más vagy rosszabb minőségű a hozzájárulásukat adó végfelhasználóknak nyújtott szolgáltatáshoz képest”. Bár a digitális piacokról szóló jogszabály semleges a „kevesbé személyre szabott” alternatíva jellegét illetően, az ott megfogalmazott elvek hasznosak az adott összefüggésben. Lásd még a 4.2.1.2. részt („Kár”).

mint a viselkedésalapú hirdetést tartalmazó változat, akkor a felhasználók nem kapnak valódi választási lehetőséget.

126. Másrészt körültekintően kell értékelni annak lehetőségét, hogy az alternatív változat további funkciókat is tartalmazzon: ez azzal magyarázható, hogy fenn kell tartani a szolgáltatás fent leírt változatai közötti tényleges egyenértékűséget, és a felhasználók számára valódi választási lehetőséget kell biztosítani.
127. Fontos megjegyezni, hogy az EUB egyenértékű alternatívára hivatkozik, amely **„nem jár a jelzett adatkezelési műveletekkel”**¹¹⁰, azaz olyan adatkezelési műveletekkel, amelyek nem szükségesek a szolgáltatás nyújtásához, és amelyek hozzájáruláson alapulnak. Ennélfogva, mivel a viselkedésalapú hirdetési célú adatkezelés nem szükséges a szolgáltatásnyújtáshoz, és hozzájáruláson alapul, ezt az adatkezelést ki kell hagyni az alternatív változatból. Az EDPB emlékeztetni kíván arra, hogy ez nem korlátozódik az érintettek számára a profiljuk alapján személyre szabott hirdetések nyújtására, amint azt a viselkedésalapú hirdetés 2.1.2. részben szereplő fogalom meghatározása is jelzi. Sokkal inkább azokra a különböző adatkezelési tevékenységekre is vonatkozik, amelyeket az adatkezelők viselkedési hirdetési célból végeznek, kezdve a felhasználók ilyen célú kezdeti nyomon követésétől. Ezért az alternatív változatnak elvileg azokat az adatkezelési műveleteket is mellőznie kell, amelyeket a viselkedésalapú hirdetési célokból történő adatkezelés előfeltételeként végeznének¹¹¹.
128. Az EDPB azonban kiemeli, hogy amennyiben az adatkezelők az alternatív változaton belül viselkedésalapú hirdetési céltól eltérő, például biztonsági célból végeznek nyomon követést, az ilyen adatkezelési műveleteket nem kell feltétlenül mellőzni, feltéve, hogy azok teljes mértékben megfelelnek az általános adatvédelmi rendeletben meghatározott követelményeknek, beleértve azt is, hogy az általános adatvédelmi rendelet 6. cikke és az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv 5. cikkének (3) bekezdése szerinti megfelelő jogszerű alapra kell támaszkodniuk.
129. Ezenkívül, amint azt a tájékoztatáson alapuló hozzájárulásról szóló 4.2.2. rész is kiemeli, az átláthatóság és a méltányosság elvének¹¹², valamint az átláthatósági kötelezettségeknek való megfelelés a felhasználó valódi választási lehetőségeinek biztosítása szempontjából is alapvető fontosságú. Ezért a felhasználónak képesnek kell lennie arra, hogy teljes mértékben összehasonlítsa az adatkezelő által biztosított összes alternatív lehetőséget. A felhasználónak meg kell értenie, milyen következményekkel jár a viselkedésalapú hirdetési célú adatkezeléshez való hozzájárulás (viselkedésalapú hirdetést tartalmazó változatot eredményezve) és az alternatív változat kiválasztása. A felhasználónak arra is képesnek kell lennie, hogy megértse választásának következményeit az egyes esetekben elvégzendő adatkezelési műveletek, valamint a rendelkezésre álló alternatív lehetőségek részletei tekintetében.

4.2.1.4.2 „Szükség esetén megfelelő díj ellenében”

130. Az EDPB mindenekelőtt arra kíván emlékeztetni, hogy a **személyes adatok nem tekinthetők kereskedelmi árunak**¹¹³. Az adatok védelméhez való jogot többek között az Alapjogi Charta 8. cikke rögzíti, és mindenkit megillet, fizetési vagy pénzügyi helyzettől függetlenül.

¹¹⁰ Az EUB Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletének 150. pontja.

¹¹¹ Ezek a szakaszok magukban foglalhatják a felhasználó viselkedésének megfigyelését és a viselkedésalapú hirdetéshez szükséges személyes adatok gyűjtését.

¹¹² Lásd az általános adatvédelmi rendelet 5. cikke (1) bekezdésének a) pontját.

¹¹³ Az EDPB iránymutatása az általános adatvédelmi rendelet 6. cikke (1) bekezdésének b) pontjáról, 54. pont; 2019/770 irányelv, (24) preambulumbekzdés.

131. Míg a Bíróság ítéletének angol nyelvű változata kimondja, hogy a hozzájárulást nem adó felhasználókra „szükség esetén” megfelelő díj vehető ki, a többi nyelvi változat az értékelés ezen elemére eltérő terminológiát használ. A francia változat például a „le cas échéant”, míg a német változat a „gegebenfalls” kifejezést használja. Az EDPB úgy véli, **hogy bizonyos körülményeknek fenn kell állniuk a díj kiszabásához**, figyelembe véve mind a viselkedésalapú hirdetések kevesebb személyes adat kezelését maguk után vonó lehetséges alternatíváit, mind az érintettek álláspontját. Ezt sugallják a **„szükséges” és a „megfelelő” kifejezések**, amelyek azonban nem értelmezhetők úgy, hogy a díj kiszabásának a Charta 52. cikkének (1) bekezdése és az uniós adatvédelmi jog értelmében „szükségesnek” kell lennie. Az ilyen megfogalmazást úgy kell értelmezni, hogy az összeegyeztethető legyen az ítélet különböző nyelvi változataival.
132. Más szóval, **az adatkezelőknek eseti alapon meg kell vizsgálniuk, hogy a díj egyáltalán helyénvaló-e, és hogy az adott körülmények között milyen összeg megfelelő, szem előtt tartva az általános adatvédelmi rendelet szerinti érvényes hozzájárulás követelményeit, valamint annak megelőzését, hogy az adatvédelemhez való alapvető jog olyan dologgá változzon, amelynek élvezetéért az érintetteknek fizetniük kell, vagy a gazdagok és jómódúak számára fenntartott prémium szolgáltatássá váljon.**
133. Bár a Bundeskartellamt-ügyben hozott ítélet nem határozza meg azokat az elemeket, amelyekre a megfelelőség értékelésének támaszkodnia kell, az EDPB álláspontja szerint azt a kérdést, hogy mi minősül érvényes hozzájárulásnak, az adatvédelmi jog fogja értékelni. Ez azt jelenti, hogy **az érvényes hozzájárulás értékelésének az adatvédelmi elveken és az általános adatvédelmi rendelet által elérti kívánt célkitűzéseken kell alapulnia.**
134. Ha az adatkezelők fizetett szolgáltatást kínálnak a személyes adatok kezelésén alapuló viselkedésalapú hirdetéssel járó szolgáltatás alternatívájaként, amelyhez hozzájárulás szükséges, többek között **gondoskodniuk kell arról, hogy a díj ne akadályozza az érintetteket a hozzájárulás megtagadásában, és ne érezzék kényszernek a hozzájárulást.** Az adatkezelőknek fel kell mérniük, hogy **valódi választási lehetőséget kínálnak-e az érintettek számára, és nem befolyásolják-e az érintetteket a hozzájárulás megadásában.** A díj kivetése során tiszteletben kell tartani az érintettek **autonómiáját**, és az érintettek számára valódi választási lehetőséget kell biztosítani a hozzájárulás megadása vagy megtagadása között. Az adatkezelőknek fel kell mérniük, hogy a szolgáltatás fizetős változatáért fizetendő díj lehetővé teszi-e az érintettek számára, hogy érvényesen hozzájáruljanak személyes adataik kezeléséhez a szolgáltatás viselkedésalapú hirdetéssel járó változata esetében.
135. Annak meghatározásakor, hogy a díj akadályozhatja-e az érintett hozzájárulását, az adatkezelőknek különös figyelmet kell fordítaniuk az általános adatvédelmi rendelet 5. cikkében foglalt adatvédelmi elvekre. A **méltányosságnak** vezérelvnek kell lennie annak meghatározásában¹¹⁴, hogy adott esetben mi minősül megfelelő díjnak. Az érintettek számár a 4.2.1.1. részben ismertetett további alternatívák lehetővé tétele hozzásegít a szolgáltatás hozzáférést a nem hozzájáruló felhasználók számára kiszabott díj méltányosnak ítéelésében, mert a felhasználóknak nagyobb fokú választási szabadságuk van.
136. E tekintetben kulcsfontosságú az általános adatvédelmi rendelet 5. cikkének (2) bekezdésében foglalt **elszámoltathatóság elve.** A vállalkozások szabadon határozhatják meg saját áraikat, és megválaszthatják bevételi modelljük felépítését, de ezt a jogot egyensúlyba kell hozni az egyének személyes adataik védelméhez való alapvető jogával. Az elszámoltathatóság elve azt jelenti, hogy az

¹¹⁴ E tekintetben lásd az EDPB iránymutatását a 25. cikk szerinti beépített és alapértelmezett adatvédelemről, 2.0. verzió, 70. pont.

adatkezelők felelősek annak biztosításáért és dokumentálásáért, hogy a hozzájárulást önkéntesen adják meg, ha díjat számítanak fel a szolgáltatás viselkedésalapú hirdetést nem tartalmazó változatához való hozzáféréseért. Az adatkezelőknek dokumentálniuk kell a választásaikat és az arra vonatkozó értékelésüket, hogy a díj az adott esetben megfelelő, és annak kivetése nem hiúsítja meg az önkéntes hozzájárulás gyakorlásának lehetőségét a szóban forgó szituációban.

137. Amint arra a fenti 32. pont emlékeztet, **a felügyeleti hatóságok feladata az általános adatvédelmi rendelet alkalmazásának érvényesítése, beleértve az érvényes hozzájárulásra vonatkozó követelményeket is.** Ez a díjnak az érintettek választási szabadságára gyakorolt hatásával is összefügghet. Bár a díj összegét az adatkezelők maguk határozzák meg, ha a felügyeleti hatóságok megállapítják, hogy a hozzájárulás nem önkéntes, vagy nem tartották be az elszámoltathatóság elvét, beavatkozhatnak, és korrekciós intézkedéseket hozhatnak. E tekintetben hatáskörrel rendelkeznek az adatkezelők által végzett megfelelőségi értékelés felülvizsgálatára vagy értékelésére. A felügyeleti hatóságok feladata annak megállapítása, hogy milyen mértékben indokolt az ügy kivizsgálása¹¹⁵.
138. Az EDPB kiemeli, hogy az általános adatvédelmi rendelet végrehajtása a felügyeleti hatóságok feladata. A hozzájárulás érvényességének és önkéntes megadásának értékelése nem kiszervezhető feladat. Ugyanakkor számos olyan körülmény áll fenn, amikor a felügyeleti hatóságok számára hasznos lehet más jogterületek felügyeleti hatóságaival – így különösen a fogyasztóvédelmi és a versenyhatóságokkal – konzultálni az EUSZ 4. cikkének (3) bekezdése szerinti lojális együttműködés elvével összhangban, amint azt az EUB hangsúlyozta¹¹⁶. Adott esetben a felügyeleti hatóságok dönthetnek úgy, hogy feladataik ellátása során konzultálnak ezekkel a hatóságokkal. E hatóságokkal folytatott konzultáció jogilag kötelező lehet, amennyiben a felügyeleti hatóságok az uniós jog olyan területeit alkalmazzák vagy értelmezik, amelyek más hatóságok felügyelete alá tartoznak.

4.2.1.5 Részletezettség

139. Az önkéntes hozzájárulásra vonatkozó másik feltétel a részletezettséggel kapcsolatos. A részletezettség kulcsfontosságú elem annak értékelésekor, hogy a célok kellő mértékben elkülönülnek-e. A hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modell alkalmazása esetén az érintett szabadon megválaszthatja az általa elfogadott egyéni cél(oka)t, ahelyett, hogy a több adatkezelési célhoz kellene együttesen hozzájárulnia. Az általános adatvédelmi rendeletben a részletességre való hivatkozás található a (43) preambulumbekkezdésben, amely egyértelművé teszi, hogy a hozzájárulás vélelmezhetően nem önkéntes, ha a hozzájárulás iránti kérelem nem teszi lehetővé az érintettek számára, hogy külön hozzájárulást adjanak az adatkezelés különböző céljaihoz¹¹⁷. A részletezettség szorosan összefügg azzal a követelménnyel, hogy a hozzájárulásnak konkrétan kell lennie, amint azt a 4.2.3¹¹⁸. rész részletesebben is tárgyalja. Amint azt az EDPB korábban megállapította, „amikor az

¹¹⁵ Lásd az általános adatvédelmi rendelet 57. cikke (1) bekezdésének f) pontját, amely a hivatalból indított vizsgálatok szempontjából is releváns.

¹¹⁶ Az EUB Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletének 53. pontja: „Ezen elv értelmében az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az uniós jog hatálya alá tartozó területeken a tagállamok – beleértve a közigazgatási hatóságait is – kölcsönösen tiszteletben tartják és segítik egymást a Szerződésekből eredő feladatok végrehajtásában, megteszik a többek között az uniós intézmények jogi aktsaiból eredő kötelezettségek teljesítésének biztosításához szükséges intézkedéseket, és tartózkodnak minden olyan intézkedéstől, amely veszélyeztetheti az Unió célkitűzéseinek megvalósítását.”

¹¹⁷ Az általános adatvédelmi rendelet (32) preambulumbekkezdése kimondja: „A hozzájárulás az ugyanazon cél vagy célok érdekében végzett összes adatkezelési tevékenységre kiterjed. Ha az adatkezelés egyszerre több célt is szolgál, akkor a hozzájárulást az összes adatkezelési célra vonatkozóan meg kell adni.”

¹¹⁸ Lásd az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 42. és 55. pontját.

adatkezelés több cél érdekében történik, az érvényes hozzájárulás feltételeinek teljesítésére adódó megoldás a részletezett ségben rejlik, azaz e célok különválasztásában és a hozzájárulás mindegyik célhoz történő megszerzésében”¹¹⁹.

140. A nagy online platformok viselkedésalapú hirdetéseiivel kapcsolatban a hozzájárulás részletezettsége különös figyelmet érdemel, mivel az összetett dinamika komoly kihívásokat jelent. Ezzel összefüggésben meg kell jegyezni, hogy a viselkedésalapú hirdetésekben részt vevő online platformok technikailag fejlett infrastruktúrát használnak, amely gyakran egy olyan digitális ökoszisztéma részét képezi, amelyben a különböző forrásokból származó több adatpontot nagy valószínűséggel kombinálják, elemzik és valós idejű árverésnek vethetik alá. Tekintettel erre az eltérő dinamikára, az adatkezelők nem tüntethetik fel az érintetteket általános hozzájárulóként számos különböző célból, például a tartalom személyre szabására, a hirdetések személyre szabására, a szolgáltatások fejlesztésére, a szolgáltatások javítására, a nézettségmérésre. Ebben a vonatkozásban az EDPB emlékeztet arra, hogy az érintettek számára lehetővé kell tenni, hogy szabadon megválasszthassák, melyik célt fogadják el, ahelyett, hogy egyetlen, több célt ötvöző hozzájárulás iránti kérelemmel szembesülnének. E tekintetben a hangsúlyt a szolgáltatás funkcionalitásához kapcsolódó célokra a viselkedésalapú hirdetési céloktól való megkülönböztetésére, valamint az ehhez kapcsolódó adatkezelési műveletekre kell helyezni¹²⁰. E tekintetben a tájékoztatáson alapuló és konkrét hozzájárulásra vonatkozó 4.2.2 és 4.2.3. részben tett megállapítások ebben az esetben is relevánsak.

4.2.2 Tájékoztatáson alapuló hozzájárulás

141. A tájékoztatáson alapuló hozzájárulás kifejezett említése az általános adatvédelmi rendelet (42) preambulumbekzdésében található: „ahhoz, hogy a hozzájárulás tájékoztatáson alapulónak minősüljön, az érintettnek legalább tisztában kell lennie az adatkezelő kilétével és a személyes adatok kezelésének céljával”.
142. Az érintettek tájékoztatása a **hozzájárulásuk megszerzése előtt** elengedhetetlen ahhoz, hogy megalapozott döntéseket hozzanak, és megértsék, hogy mibe adják a beleegyezésüket. Ha az adatkezelő nem szolgáltat hozzáférhető információt, a felhasználói kontroll csak látszólagos, és a hozzájárulás érvénytelen lesz.
143. Ennélfogva tájékoztatni kell az érintettet olyan elemekről, amelyek döntő fontosságúak a valódi választáshoz. A kontextustól függően több információra lehet szükség ahhoz, hogy az érintett **ténylegesen megérthesse** a szóban forgó **adatkezelési műveleteket**¹²¹.
144. Mivel a tájékoztatáson alapuló hozzájárulás feltétele olyan átfogó elvekhez is kapcsolódik, mint az átláthatóság, a méltányosság és az elszámoltathatóság, ezeket az elveket figyelembe kell venni a hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellek értékelésekor (lásd a fenti 4.1. részt). Továbbá, mivel a tájékoztatáson alapuló és konkrét hozzájárulás feltételei az érintettnek nyújtandó tájékoztatás

¹¹⁹ Lásd az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 44. pontját.

¹²⁰ Ez a cél a hirdetési célhoz szervesen kapcsolódó technikai adatkezelési műveletekre – például a gyakoriságkorlátozásra vagy a reklámkampányok hatékonyságának mérésére – is vonatkozhat. Lásd: az EDPB válasza a sütik és a személyre szabott hirdetési döntések fogyasztók általi kezelésének egyszerűsítésére irányuló önkéntes üzleti kötelezettségvállalásra irányuló bizottsági kezdeményezésre, a melléklet 7. oldala.

¹²¹ Az EDPB megjegyzi, hogy az EUB ítéletet hozott, amelyben kimondta, hogy a tájékoztatásnak „lehetővé kell tennie az érintett számára, hogy könnyen meg tudja állapítani a hozzájárulás következményeit”, és „biztosítania kell, hogy a hozzájárulás megadása a helyzet teljes ismeretében történjen”. Az Európai Unió Bíróságának 2020. november 11-i ítélete, Orange Romania. kontra Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal (ANSPDCP), C-61/19, ECLI:EU:C:2020:901, 40. pont.

szintjére és minőségére vonatkoznak, a jelen vélemény 4.2.2 és 4.2.3. részét úgy kell értelmezni, hogy azok kiegészítik egymást.

4.2.2.1 A tájékoztatáson alapuló hozzájáruláshoz szükséges tartalmi követelmények

145. A hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellekkel összefüggésben a nagy online platformoknak meg kell határozniuk, hogy milyen információkat kell az érintettek rendelkezésére bocsátani személyes adataik viselkedésalapú hirdetési célból történő kezeléséről. Általánosságban az adatkezelők feladata, hogy az elszámoltathatóság elve alapján olyan tájékoztatási folyamatot alakítsanak ki és dokumentáljanak, amely lehetővé teszi az érintettek számára, hogy teljes mértékben és egyértelműen megértsék lehetséges választásaik értékét, alkalmazási körét és következményeit.
146. A „legalább” kifejezés használatával az általános adatvédelmi rendelet (42) preambulumbekzdése nem ad kimerítő felsorolást a tájékoztatáson alapuló hozzájárulás biztosítása érdekében az érintett számára továbbítandó információkról. Az adatkezelő kilétének feltüntetése és az adatkezelési tevékenységek céljainak leírása minimumkövetelmény. Ezeket a követelményeket az adatkezelő által tervezett adatkezelési tevékenységektől függően eseti alapon kell kiigazítani¹²².
147. Az „érintettnek tisztában kell lennie” megfogalmazás felelősséget ró az adatkezelőkre annak biztosítására, hogy a felhasználók megértsék, hogy az adatkezelő milyen adatkezelést fog végezni a szolgáltatás igénybevételének megkezdésekor. Ez magában foglalja, hogy az adatkezelő köteles tájékoztatni a felhasználókat a háttérben futó adatkezelési tevékenységekről, amelyekről azok esetleg nem tudnak. Megfelelő tájékoztatás hiányában információs aszimmetria léphet fel, és előfordulhat, hogy az érintettek nem látják előre a személyes adataik kezelési módját¹²³. A nagy online platformoknak biztosítaniuk kell, hogy az érintettek világosan megértsék az adatkezelési tevékenységeket és az őket érintő változásokat, például amikor az ilyen platform hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellre vált.
148. A viselkedésalapú hirdetésekkel összefüggésben fontos kellően részletes tájékoztatást nyújtani annak érdekében, hogy az érintettek megérthessék, hogy a szolgáltatás mely vonatkozásaihoz járulnak hozzá, megtartva annak lehetőségét, hogy más szempontok tekintetében megtagadják a hozzájárulásukat. Az érvényes hozzájáruláshoz olyan részletes információk szükségesek, amelyek lehetővé teszik az érintettek számára, hogy különbséget tegyenek az adatkezelés különböző céljai között. E tekintetben a nagy online platformok nem követelhetik meg az érintettek hozzájárulását olyan adatkezelési tevékenységekhez, amelyek célja nem megfelelően meghatározott vagy kétértelmű. Például egyértelművé kell tenni az érintett számára, hogy milyen célokra gyűjtik az adatait, milyen adatokat gyűjtenek az egyes célokra, és miért¹²⁴. A nagy online platformok nem határozhatják meg az adatkezelési tevékenység célját túl tág fogalmakkal ahhoz, hogy az érintett megértse választása következményeit (pl. „kereskedelmi célok” vagy „személyre szabás”). E tekintetben a konkrét hozzájárulásra vonatkozó követelményekről szóló 4.2.3. részben foglalt megfontolások is relevánsak.

¹²² A „tájékoztatáson alapuló” hozzájárulásra vonatkozó minimális tartalmi követelményeket illetően lásd az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 3.3.1. részét.

¹²³ E tekintetben az EDPB megjegyzi, hogy a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatról szóló irányelv (a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól szóló 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv [HL C 526., 2021.12.29., 1. o.]) 7. cikkének (1) és (2) bekezdése arra kötelezi a vállalatokat, hogy minden olyan információt adjanak meg, amelyre az átlagfogyasztónak szüksége van ahhoz, hogy megalapozott döntést hozhasson.

¹²⁴ Lásd a „tájékoztatáson alapuló” hozzájárulásra vonatkozó, az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 64. és 65. pontjában feltüntetett minimális tartalmi követelményeket.

149. A nagy online platformoknak tisztességesen és teljeskörűen le kell írniuk a hozzájárulás gyűjtésének célját. A nagy online platformok például nem korlátozhatják az adatkezelés céljának leírását az érintettek számára nyújtott előnyökre (pl. személyre szabottabb tapasztalat), ha az ilyen adatkezelés egyéb következményekkel is jár számukra (pl. profilalkotás, nemkívánatos nyomon követés stb.).
150. A hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellekkel összefüggésben az érintettek számára bemutatott választási lehetőségeknek igazodniuk kell a rendelkezésükre bocsátott információkhoz. Az érintett számára egyértelműnek kell lennie, hogy pontosan miért fizetne díjat, és ez milyen hatással lenne az adott adatkezelésre. Ha az adatkezelő üzleti modelljeiről az egyes opcióknál tájékoztatást adnak, ezek az információk nem helyettesíthetik a személyes adatok kezelésére vonatkozó információkat.
151. Ezen túlmenően a viselkedésalapú hirdetés szükségszerűen az érintett online tevékenységeire vonatkozó profilalkotáshoz kapcsolódik, és gyakran az érintettől közvetve megszerzett személyes adatok felhasználásával jár. A profilalkotás folyamata gyakran átláthatatlan interakciókból és adatcserékből áll az adatkezelő és harmadik felek között. Ez az átláthatatlanság például a platformokon és a platformokon kívüli adatok keresztezett felhasználása során fordulhat elő. A nagy online platformok profilalkotás céljából kezelhetik a platformjukon és azon kívül gyűjtött személyes adatokat. Az adatkezelők felelőssége annak biztosítása, hogy az érintettek megértsék a profilalkotási folyamatokban alkalmazott technikákat¹²⁵. Ezzel összefüggésben az általános adatvédelmi rendelet (60) preambulumbekzdése kimondja, hogy a profilalkotáshoz szükséges tájékoztatás az általános adatvédelmi rendelet 5. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében az adatkezelő átláthatósági kötelezettségeinek részét képezi.
152. Az adatkezelőknek megfelelő tájékoztatást kell nyújtaniuk az általuk kínált szolgáltatás minden egyes változatáról, beleértve azokat az eseteket is, amikor egy vagy több közülük nem igényel hozzájárulást viselkedésalapú hirdetési célokra. Ez a viselkedésalapú hirdetések nélküli, ingyenes alternatívára is vonatkozik (lásd a 4.2.1.1. részt). Az adatkezelőnek minden lehetőség esetén átláthatónak kell lennie az érintettek személyes adatai kezelésére vonatkozó jogalap tekintetében.
153. A nagy online platformoknak különösen az alábbiakat kell figyelembe venniük az érintettek tájékoztatása során:
- adott esetben a személyes adatok címzettjei vagy a személyes adatok címzettjeinek kategóriái,
 - adott esetben az a tény, hogy az adatkezelő harmadik országba szándékozik továbbítani a személyes adatokat, valamint a személyes adatok tárolásának időtartama,
 - az adatkezelő által kezelt adatok gyűjtése és kezelése, függetlenül attól, hogy az érintett hozzájárul-e a viselkedésalapú hirdetési célból történő felhasználáshoz,
 - az érintett azon joga, hogy hozzájárulását bármikor visszavonja, és ennek következményei, valamint
 - az adatok kombinálása vagy keresztezett felhasználása, vagyis az adatok össze lesznek-e vonva más (ugyanazon adatkezelő) szolgáltatásai által gyűjtött adatokkal és más adatkezelők által gyűjtött adatokkal, és ha igen, milyen mértékben.

¹²⁵ A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport 2017. október 3-i, az (EU) 2016/679 rendelettel összefüggésben az egyedi ügyekben való automatizált döntéshozatalról és a profilalkotásról szóló iránymutatása (251. munkacsoport, 1-es átdolgozás), legutóbb 2018. február 6-án felülvizsgált és elfogadott formában, az EDPB által 2018. május 25-én jóváhagyva (a továbbiakban: a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport iránymutatása az automatizált egyéni döntéshozatalról), 9. o.

4.2.2.2 Hogyan kell tájékoztatást nyújtani?

4.2.2.2.1 A kommunikáció ideje és megjelenítése

154. A nagy online platformoknak a viselkedésalapú hirdetési célból végzett adatkezelés megkezdése előtt teljes körű tájékoztatást kell nyújtaniuk. Röviden összefoglalhatják például a hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellben kínált egyes opciók közötti különbségeket, majd opciónként megadhatják a teljes és részletes információkat az egyes opciókhoz tartozó külön gombok segítségével.
155. Az Európai Adatvédelmi Testületnek a közösségimédia-platform interfészein alkalmazott megtévesztő mintákról szóló iránymutatásában foglalt ajánlások relevánsak abból a szempontból, hogy az információkat milyen módon kell közölni az érintettekkel¹²⁶. Ezen túlmenően az érintettek számára elegendő időt kell biztosítani a kapott információk feldolgozására¹²⁷.

4.2.2.2.2 Átláthatósági követelmények

156. A hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellt alkalmazó nagy online platformoknak figyelembe kell venniük az általános adatvédelmi rendelet szerinti, átláthatóságról szóló iránymutatásokat¹²⁸.
157. Ami az információnyújtáshoz használt nyelvet illeti, a „tömör” és az „egyértelmű és közérthető nyelvhasználat” elemek megkövetelik az adatkezelőt, hogy a nyelvet az érintettekhez igazítsa¹²⁹. Ez azt jelenti, hogy a tájékoztatást világos és érthető módon kell nyújtani a célközönség számára.
158. Ezen átláthatósági követelményeknek való megfelelés érdekében az adatkezelőnek fel kell mérnie, hogy milyen közönséget szolgál ki. A célközönség azonosítását követően az adatkezelőknek meg kell határozniuk, hogy milyen nyelvi és kommunikációs megközelítés megfelelő. Ezzel el kell érniük, hogy közönségük megértse a szolgáltatást és azt, hogy a szolgáltatás használata hogyan érinti személyes adataikat.
159. Az alkalmazott megfogalmazásnak egyértelműen meg kell határoznia az érintett választásának a személyes adatai kezelésére gyakorolt következményeit¹³⁰. Az adatkezelő például nem csupán azt magyarázza el az érintettnek, hogy a választása határozza meg a hirdetés meglétét vagy hiányát, hanem azt is, hogy a választása határozza meg, hogy az adatkezelő kezel-e személyes adatokat viselkedésalapú hirdetés céljából, és ha igen, milyen mértékben.
160. Az adatkezelők a rendelkezésre bocsátott online platform típusától függően különböző információs csatornákat használhatnak. Az érintettek például tájékoztatást kaphatnak az alternatívák közötti különbségeket bemutató videók, vagy olyan interaktív oldalak segítségével, amelyek példákat mutatnak be arra vonatkozóan, hogy a szolgáltatás hogyan jelenik meg a különböző lehetőségek

¹²⁶ Az EDPB iránymutatása a megtévesztő tervezési mintákról.

¹²⁷ E tekintetben lásd még az EDPB megtévesztő tervezési mintákról szóló iránymutatásának 43–48. pontját.

¹²⁸ A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoportnak az (EU) 2016/679 rendelet szerinti átláthatóságról szóló, 2017. november 29-én elfogadott, legutóbb 2018. április 11-én felülvizsgált és elfogadott iránymutatása (260. munkacsoport, 01-es átdolgozás), amelyet az EDPB 2018. május 25-én hagyott jóvá (a továbbiakban: a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport átláthatóságról szóló iránymutatása).

¹²⁹ A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport átláthatóságról szóló iránymutatásainak 13. pontja, amely kimondja, hogy „amennyiben az adatkezelő az érintett nyelveket beszélő érintetteket célozza meg, az információkat egy vagy több nyelvre le kell fordítani”.

¹³⁰ Lásd az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 70. pontját.

esetében. Az adatkezelők fontrolóra vehetik felhasználói tesztek futtatását a legmegfelelőbb információs csatornák azonosítása érdekében.

4.2.3 Konkrét hozzájárulás

161. Az általános adatvédelmi rendelet 6. cikke (1) bekezdésének a) pontja kimondja, hogy a hozzájárulást „egy vagy több konkrét” célból kell megadni. Az a követelmény, hogy a hozzájárulásnak „konkrétnek” kell lennie, szorosan kapcsolódik azon követelményekhez, hogy a hozzájárulásnak „tájékoztatáson alapulónak” és „részletezettnek” kell lennie. Annak érdekében, hogy a hozzájárulás konkrét legyen, az online óriásplatformoknak meg kell határozniuk a hozzájárulás gyűjtésének tárgyát képező adatkezelési tevékenységek konkrét, egyértelmű és jogszerű célját, és elegendő információt kell nyújtaniuk az érintetteknek az ilyen adatkezelési tevékenységekről¹³¹. El kell kerülni a célok kibővülését és elmosódását (ún. „function creep”, azaz a felhasználási kör észrevétlen kibővítése), mivel ez aláásná célhoz kötöttség elvét, és ellentmondana annak¹³².
162. Tekintettel a viselkedésalapú hirdetések mögött meghúzódó adatkezelési tevékenységek összetett rendszerére, a nagy online platformoknak pontosan meg kell határozniuk és körül kell határolniuk adatkezelési tevékenységeik céljait. A viselkedésalapú hirdetési célokat az adatkezelőnek úgy kell bemutatnia, hogy a felhasználó megérthesse, hogy egyes célokból milyen adatkezelési tevékenységekre kerül sor, és eldönthesse, hogy megadja-e a hozzájárulását¹³³.
163. A nagy online platformoknak eseti alapon fel kell mérniük és dokumentálniuk kell, hogy a viselkedésalapú hirdetések megkövetelik-e számukra a személyes adatok különböző célú kezelését, és ehhez külön hozzájárulásra van-e szükségük¹³⁴. Ezzel szemben az olyan technikai eljárások, amelyek elválaszthatatlanul kapcsolódhatnak egyetlen célhoz, nem feltétlenül igényelnek külön hozzájárulást¹³⁵. A (részletezettségről szóló) 4.2.1.5. részben és a tájékoztatáson alapuló hozzájárulásról szóló 4.2.2. részben foglalt megfontolásokat is figyelembe kell venni.

4.2.4 A kívánságok egyértelmű kinyilvánítása

164. Ahhoz, hogy a hozzájárulás az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének (11) bekezdése alapján érvényes legyen, többek között „az érintett akaratának egyértelmű kinyilvánítását követeli meg, amely vagy akaratnyilatkozat, vagy olyan „egyértelmű pozitív aktus” formáját ölti, amely kinyilvánítja a rá

¹³¹ Lásd még a (28) preambulumbekendést, amely kimondja, hogy a célokat „az adatgyűjtés időpontjában kell meghatározni”. Az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 56. pontja.

¹³² Az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 56. pontja.

¹³³ Lásd a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport célhoz kötöttségről szóló, 3/2013. sz. véleményének (203. munkacsoport) 16. oldalát: „Ezen okokból kifolyólag egy pontatlan vagy általános cél például a »felhasználói élmény javítása«, a »marketingcélok«, az »informatikai biztonság« vagy a »jövőbeli kutatás« – további részletek nélkül – általában nem tesz eleget annak a kritériumnak, hogy »konkrétnek« kell lennie.”

¹³⁴ Lásd például az EUB Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletének 151. pontját: „az utóbbi adatok és a Facebookon kívüli adatok kezeléséhez helyénvaló [...] külön hozzájárulást adni.”

¹³⁵ Az EDPB válasza a süti és a személyre szabott hirdetési döntések fogyasztók általi kezelésének egyszerűsítésére irányuló önkéntes üzleti kötelezettségvállalásra irányuló bizottsági kezdeményezésre, a melléklet 7. oldala (ahol meg van adva: „Ha a felhasználó egy jól meghatározott hirdetési célból hozzájárul az adatok végberendezésen való tárolásához, illetve az ilyen berendezéseken tárolt adatokhoz való hozzáféréshez, ez a cél vonatkozhat a hirdetési célhoz szervesen kapcsolódó technikai adatkezelési műveletekre, mint például a gyakoriságkorlátozásra vonatkozó süti használatára vagy a reklámkampányok hatékonyságának mérésére. Az ilyen technikai adatkezelési műveletek magukban foglalhatják az adatokhoz való hozzáférést vagy azok végberendezésen való tárolását”).

vonatkozó személyes adatok kezeléséhez való hozzájárulást”¹³⁶. Ez azt jelenti, hogy egyértelműnek kell lennie, hogy az érintett hozzájárulását adta a konkrét adatkezeléshez¹³⁷.

165. Az adatkezelőknek körültekintően meg kell tervezniük azt a módot, ahogyan az érintettektől hozzájárulást kérnek, különösen akkor, ha a hozzájárulást a viselkedésalapú hirdetési céloktól eltérő célból kívánják gyűjteni (pl. a szolgáltatás javítása vagy a tartalom személyre szabása céljából). Általában nem tekinthető úgy, hogy az érintettek egyértelműen, minden célhoz egyetlen intézkedéssel járulnak hozzá, amennyiben helyénvaló lenne, hogy az érintettek részletesebb preferenciáikat is kifejezzék.
166. A hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellekkel összefüggésben a felhasználóknak hozzájárulásukat kell adniuk bizonyos adatkezelési tevékenységekhez annak érdekében, hogy díj fizetése nélkül hozzáférhessenek a szolgáltatáshoz. Ha a felhasználó hozzájárulását adja a szolgáltatáshoz való ingyenes hozzáférést lehetővé tevő adatkezelési tevékenységekhez, úgy kell tekinteni, hogy a felhasználó csupán az említett adatkezelési tevékenységekhez járul hozzá, szem előtt tartva a hozzájárulás „konkrét” jellegére vonatkozó követelményeket. Ahhoz, hogy a hozzájárulást más célokra egyértelműen megadottnak lehessen tekinteni, a felhasználónak aktívan ki kell választania ezeket a célokat.
167. A kívánság egyértelmű kinyilvánítása szempontjából egy másik fontos szempont az, hogy a felhasználó ne legyen kitéve megtévesztő mintáknak, és a különböző lehetőségek egyformán jelenjenek meg. E tekintetben az EDPB a közösségimédia-platform interfészein alkalmazott megtévesztő tervezési mintákról szóló iránymutatására is emlékeztet¹³⁸.
168. A „hozzájárulási vagy fizetési” modellek esetében például fontos emlékeztetni arra, hogy a felhasználók félrevezethetők a hozzájárulás megadása során, ha az adatkezelők kétértelmű információkat szolgáltatnak. Ez a helyzet akkor, ha a hozzájárulást olyan megfogalmazással szerzik be, mint a „folytatás egyszerűen” vagy a „folytatás fizetés nélkül”¹³⁹. Ilyen esetekben a fizetés elkerülését oly módon emelik ki, hogy nem egyértelmű, hogy az ingyenes opció választása beleegyezést von maga után¹⁴⁰. A kívánságok egyértelmű kinyilvánításának biztosítása érdekében a felteendő kérdéseket pontos és átlátható módon kell megfogalmazni, és a személyes adatok kezeléséhez való hozzájárulást nem szabad pusztán a díjfizetés elkerülésének lehetőségeként bemutatni.

4.3 További elemek

4.3.1 A hozzájárulás visszavonása

169. Az általános adatvédelmi rendelet 7. cikkének (3) bekezdése kimondja, hogy az érintett bármikor visszavonhatja a hozzájárulását. Ezenkívül az általános adatvédelmi rendelet 7. cikkének (3) bekezdése értelmében „a hozzájárulás visszavonását ugyanolyan egyszerű módon kell lehetővé tenni, mint annak megadását”¹⁴¹. Az egyszerű visszavonásra vonatkozó követelmény az általános adatvédelmi

¹³⁶ A Bíróság ítélete, Orange Romania, C-61/19, ECLI:EU:C:2020:901, 36. pont.

¹³⁷ Az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 75. pontja.

¹³⁸ Az EDPB iránymutatása a megtévesztő tervezési mintákról.

¹³⁹ Lásd az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 84. pontját.

¹⁴⁰ Lásd az EDPB megtévesztő tervezési mintákról szóló iránymutatását, I. melléklet, 4.6.2. ellenőrzőlista.

¹⁴¹ Ennek nem kell mindig ugyanazzal a művelettel megtörténnie, de ha a hozzájárulás megadása elektronikus úton, egyetlen egérgattintással, simítással vagy billentyűleütéssel történik, akkor az érintetteknek a gyakorlatban

rendeletben az érvényes hozzájárulás szükséges szempontjaként van meghatározva¹⁴². E követelmények érvényesítésére nincs konkrét megoldás. Ezért általában eseti alapon felül kell vizsgálni, hogy rendelkezésre áll-e olyan könnyen hozzáférhető elállási lehetőség, amely megfelel a jogszabályi követelményeknek¹⁴³. Ez attól is függ, hogy a hozzájárulás visszavonásának lehetősége egyértelműen és jellegzetesen felismerhető-e, és nem megtévesztő vagy manipuláló módon van-e bemutatva¹⁴⁴.

170. Az adatkezelőnek az érintettet a hozzájárulás visszavonásának jogáról azt megelőzően kell tájékoztatnia, hogy a hozzájárulást ténylegesen megadta.¹⁴⁵ Az adatkezelőnek arról is tájékoztatnia kell az érintetteket, hogy ez a jog hogyan gyakorolható¹⁴⁶.
171. Az érintettek számára a hozzájárulások visszavonását anélkül kell lehetővé tenni, hogy kárt szenvednének.¹⁴⁷ Fontos megjegyezni, hogy ha az érintett a hozzájárulás visszavonásakor károkozást észlel, meg lehet állapítani, hogy a hozzájárulás megszerzése eleve nem jogszerűen történt, és az adatkezelő felelőssége az érvénytelen hozzájárulás alapján gyűjtött, a felhasználóra vonatkozó valamennyi személyes adatot törölni¹⁴⁸.
172. Az itt vizsgálandó, hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellekkel összefüggésben először is különbséget kell tenni a hozzájárulás visszavonása és a felhasználó azon szándéka között, hogy a hozzájárulás visszavonását követően továbbra is igénybe vegye a szolgáltatást. Fontos, hogy átlátható és egyértelműen felismerhető tájékoztatást kapjon a felhasználó a hozzájárulás visszavonásának módjáról, elkerülve azt a benyomást, hogy a hozzájárulás visszavonása automatikusan fizetett előfizetéshez vezet. Ezekben az esetekben a hozzájárulás visszavonása azt eredményezi, hogy a felhasználó ismét választás elé kerül, hogy hozzájárulását adja-e a viselkedésalapú hirdetési célból történő adatkezeléshez, vagy előfizetést vesz igénybe (illetve – amennyiben felkínálják – a viselkedésalapú hirdetések nélküli, ingyenes alternatívát választja). Erre a következményre ugyanazt a választ kell adni, mint arra az általános kérdésre, hogy a hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellek esetében lehetőség van-e szabad választásra. A kár meghatározásának mércéje ezért a 4.2.1.2. részben („Kár”) található magyarázatokra utal. Ha egy egyedi esetben úgy ítélik meg, hogy van lehetőség szabad választásra, ennek a visszavonásra is vonatkoznia kell, mert ellenkező esetben a hozzájárulás érvénytelenségéhez vezetne.
173. Ettől függetlenül egyértelműnek kell lennie, hogy a felhasználónak az a döntése, hogy a szolgáltatás fizetős verzióját veszi igénybe, amikor ezt megelőzően, eredetileg a viselkedési hirdetés céljából történő adatkezeléshez adta hozzájárulását, a hozzájárulás visszavonásának minősül. Ezzel szemben a fizetett szolgáltatás felmondása nem jelenti a hozzájárulás megadását.

ugyanolyan könnyen vissza kell tudniuk vonni a hozzájárulásukat. Az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 113–114. pontja.

¹⁴² Lásd az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 116. pontját.

¹⁴³ Lásd az EDPB süti bannerekkel foglalkozó munkacsoportjának munkájáról szóló jelentés 35. pontját.

¹⁴⁴ Lásd még az általános adatvédelmi rendelet (37) preambulumbekzdését: „Végső soron a hozzájárulás visszavonásának olyan egyszerűnek kell lennie, mint annak megadása. A kapuőrök nem tervezhetik, szervezhetik vagy működtethetik online interfészeiket oly módon, amely megtéveszti, manipulálja vagy más módon jelentősen torzítja vagy csorbítja a végfelhasználók szabad hozzájárulási képességét.”

¹⁴⁵ Az általános adatvédelmi rendelet 7. cikkének (3) bekezdése.

¹⁴⁶ Lásd az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 116. pontját.

¹⁴⁷ Az általános adatvédelmi rendelet (42) preambulumbekzdése, az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatása, 46. és 114. pont.

¹⁴⁸ Lásd az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 49. pontját.

174. Annak megítéléséhez, hogy a hozzájárulás visszavonása megfelel-e az általános adatvédelmi rendelet követelményeinek, a hozzájárulás visszavonásának következményeit is mérlegelni kell. Az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásai kifejtik, hogy főszabály szerint a hozzájáruláson alapuló és a hozzájárulás visszavonása előtt és az általános adatvédelmi rendelettel összhangban végzett valamennyi adatkezelési művelet jogszerű marad, de az adatkezelőnek le kell állítania a kapcsolódó adatkezelési műveleteket¹⁴⁹. Ha nincs az adatkezelést, beleértve a további adattárolást is, indokoló másik jogszerű alap, az adatkezelőnek törölnie kell az adatokat¹⁵⁰.
175. A viselkedésalapú hirdetési célú adatkezeléshez való hozzájárulás visszavonásának ezért az érintett hozzájárulásával engedélyezett valamennyi adatkezelési tevékenység megszüntetéséhez kell vezetnie. Ez nemcsak a végberendezésen tárolt adatok viselkedésalapú hirdetési célból történő tárolását és/vagy az azokhoz való hozzáférést érinti, hanem az ilyen célból gyűjtött adatok későbbi kezelését is (pl. ha ezeket az adatokat harmadik feleknek továbbítják). Ez különösen fontos azokban az esetekben, amikor az adatkezelő kiterjedt hirdetési hálózatot használ egyének megszólítására és több weboldalon keresztül történő nyomon követésére.
176. Az EUB Proximus-ügyben hozott ítéletében¹⁵¹ foglalt következtetései a viselkedésalapú hirdetésekkel összefüggésben is alkalmazandók, különösen az olyan online marketingmódszerek használata esetén, mint a valós idejű ajánlattétel. Ez ellentétes lenne azzal az elvvel is, hogy a hozzájárulás visszavonását olyan egyszerűvé kell tenni, mint a hozzájárulás megadását, ha a felhasználónak magának kellene gyakorolnia a visszavonás jogát minden érintett adatkezelővel szemben, amikor a hozzájárulást egy kattintással mindegyiküknek meg tudja adni. Ezen túlmenően – különösen a viselkedésalapú hirdetésekhez használt felhasználói profilok létrehozása és bővítése esetén – a profilokat a hozzájárulás visszavonása után törölni kell, és nem kezelhetők más jogalap szerint egyéb célból sem, kivéve, ha a személyes adatokat kezdettől fogva más célból, érvényes jogalap szerint kezelik.

4.3.2 A hozzájárulás frissítése

177. Az általános adatvédelmi rendelet nem határoz meg konkrét határidőt arra vonatkozóan, hogy a hozzájárulást milyen gyakran kell frissíteni, illetve hogy a hozzájárulás meddig tekintendő az érintett kívánsága kifejezésének. Az adatkezelőknek ezt az értékelést eseti alapon kell elvégezniük.

Az EDPB az iránymutatásaiban olyan kritériumokat határozott meg, amelyek iránytűként szolgálhatnak az adatkezelők számára annak meghatározásához, hogy a hozzájárulást mennyi ideig kell érvényesnek tekinteni, beleértve a kontextust, az eredeti hozzájárulás alkalmazási körét és az érintett elvárásait¹⁵². Az értékelés során, az egyes esetek sajátos körülményeitől függően más uniós jogszabályokban foglalt

¹⁴⁹ Az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 117. pontja.

¹⁵⁰ Az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 117. pontja.

¹⁵¹ Az EUB ítélete, Proximus NV kontra Gegevensbeschermingsautoriteit, C-129/21, ECLI:EU:C:2022:833. A Proximus-ügyben hozott ítéletében az EUB megállapította, hogy amennyiben különböző adatkezelők az érintett egyetlen hozzájárulására támaszkodnak, ahhoz, hogy az érintett visszavonja a hozzájárulását, elegendő, ha az érintett az ilyen adatkezelők bármelyikével kapcsolatba lép (84. pont). Az EUB továbbá a következőket mondja ki: „[...] az érintett azon joga hatékony érvényesülésének biztosítása érdekében, hogy hozzájárulását visszavonja [...], valamint annak érdekében, hogy az érintett hozzájárulása szigorúan kapcsolódjon a hozzájárulás céljához, az az adatkezelő, amelyet az érintett értesített a személyes adatainak kezeléséhez való hozzájárulásának visszavonásáról, ténylegesen köteles ezt a visszavonást közölni minden olyan személlyel, aki az említett adatokat továbbította számára, valamint azzal a személlyel, akinek az adatokat továbbította. Az így tájékoztatott adatkezelők ezt követően kötelesek továbbítani ezeket az információkat a többi adatkezelőnek, akikkel ezeket az adatokat közölték” (85. pont).

¹⁵² Lásd az EDPB hozzájárulásról szóló iránymutatásának 110. pontját.

rendelkezések is figyelembe veendőek lehetnek, például a digitális piacokról szóló jogszabály 5. cikkének (2) bekezdésében foglalt rendelkezés.

178. A viselkedésalapú hirdetésekkel összefüggésben, figyelembe véve az adatkezelés intruzív jellegét, célravezető lehet a hozzájárulás érvényességének idejét korlátozott időtartamban (például egy évben) meghatározni¹⁵³.

5 KÖVETKEZTETÉSEK

179. A nagy online platformok által alkalmazott, hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellekkel összefüggésben az EDPB kiemeli, hogy az adatkezelőknek az általános adatvédelmi rendelet valamennyi követelményének meg kell felelniük, különösen az érvényes hozzájárulásra vonatkozó, e véleményben ismertetett követelményeknek, és egyidejűleg értékelniük kell az egyes esetek sajátosságait is.

Meg kell állapítani, hogy a legtöbb esetben a nagy online platformok nem tudnak majd eleget tenni az érvényes hozzájárulásra vonatkozó követelményeknek, ha csak két egymást kizáró választási lehetőséget biztosítanak a felhasználóknak, a személyes adatok viselkedésalapú hirdetési célú kezeléséhez való hozzájárulást és a díjfizetést.

180. Az EDPB emlékeztet arra, hogy a személyes adatok nem tekinthetők kereskedelmi árunak, és a nagy online platformoknak szem előtt kell tartaniuk, hogy meg kell akadályozni, hogy az adatvédelemhez való alapvető jog olyan szolgáltatássá váljon, amelynek igénybevételéért az érintetteknek fizetniük kell. Ennélfogva a szolgáltatás (csak) fizetős alternatívájának felkínálása – amely a viselkedésalapú hirdetési célú adatkezelést is magában foglalja – az adatkezelők számára nem lehet alapértelmezett megoldás. Ezzel szemben, a szolgáltatás viselkedésalapú hirdetéseket tartalmazó változatával szembeni alternatíva kidolgozása során a nagy online platformoknak mérlegelniük kell, hogy az érintettek számára olyan „egyenértékű alternatívát” biztosítsanak, amely nem von maga után díjfizetést (pl. a hirdetések más formája, amely nem viselkedésalapú hirdetés).

181. Amennyiben úgy döntenek, hogy díjfizetéssel járó „egyenértékű alternatívát” biztosítanak az érintettek számára annak érdekében, hogy biztosítsák a tényleges választási lehetőséget, és elkerüljék, hogy a felhasználók csak két egymást kizáró választási lehetőséget kapjanak, azaz a díjfizetést és a viselkedésalapú hirdetési célból történő adatkezeléshez való hozzájárulást, az adatkezelőknek mérlegelniük kell, hogy egy további, ingyenes alternatívát is kínáljanak, viselkedésalapú hirdetések nélkül, pl. személyes adatok kezelését kisebb mértékben igénylő (vagy személyes adatokat egyáltalán nem tartalmazó) hirdetések formájában. Ez különösen fontos tényező az általános adatvédelmi rendelet szerinti érvényes hozzájárulásra vonatkozó bizonyos kritériumok értékelése során.

A legtöbb esetben az, hogy az adatkezelő díjmentesen felkínál-e további, viselkedésalapú hirdetés nélküli alternatívát, érdemben befolyásolja majd a hozzájárulás érvényességének értékelését, különösen a kár vonatkozásában. Ezért a nagy online platformoknak jelentős figyelmet kell fordítaniuk a viselkedésalapú hirdetések nélküli, ingyenes alternatíva kínálására.

182. A holland, norvég és német (hamburgi) felügyeleti hatóságok vélemény iránti kérelme és a fenti elemzés alapján az EDPB arra a következtetésre jutott, hogy a (jelen vélemény alkalmazásában meghatározott) **nagy online platformok által a viselkedésalapú hirdetéssel kapcsolatos „fizetési vagy**

¹⁵³ Lásd még a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport véleményét az online viselkedésalapú hirdetésről, 16. o.

hozzájárulási” modellekkel összefüggésben gyűjtött hozzájárulás csak akkor tekinthető érvényesnek, ha az ilyen platformok az elszámoltathatóság elvével összhangban bizonyítani tudják, hogy az érvényes hozzájárulásra vonatkozó valamennyi követelmény teljesül, azaz:

- A hozzájárulás **megadása önkéntesen** történik. E tekintetben a nagy online platformoknak többek között a következőket kell figyelembe venniük:
 - Az érintettet **kár** éri-e a hozzájárulás megtagadása vagy visszavonása miatt. E tekintetben a hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modelleket alkalmazó nagy online platformoknak biztosítaniuk kell, hogy a díjak ne akadályozzák ténylegesen az érintetteket a szabad választásban, például azáltal, hogy a hozzájárulásra kényszerítik őket. Ezen túlmenően kár jelentkezik, ha az érintettek nem fizetnek díjat a hozzájárulás megtagadásáért, és így hozzájárulás híján ki lesznek zárva a szolgáltatásból, különösen azokban az esetekben, amikor a szolgáltatás kiemelkedő szerepet tölt be, vagy meghatározó a társadalmi életben való részvétel vagy a szakmai hálózatokhoz való hozzáférés szempontjából, még inkább a bezártsági vagy hálózati hatások megléte esetén. Ennek eredményeként valószínűleg kár jelentkezik, ha a nagy online platformok hozzájárulást vagy díjfizetést megkövetelő modellt alkalmaznak az adatkezeléshez való hozzájárulás megszerzéséhez.
 - Az érintett és az adatkezelő között **egyenlőtlen erőviszony** áll-e fenn. E tekintetben bizonyos nem teljes körű és nem kumulatív tényezők segíthetik a nagy online platformokat ebben az eseti értékelésben, beleértve a vállalat piaci pozícióját, a bezártsági vagy hálózati hatások meglétét, azt, hogy az érintett milyen mértékben támaszkodik a szolgáltatásra, valamint a szolgáltatás célközönségét vagy elsődleges közönségét; egyértelműen egyenlőtlen erőviszony fennállása esetén a hozzájárulás csak „kivételes körülmények” esetén használható fel, és ha az adatkezelő az elszámoltathatóság elvével összhangban igazolni tudja, hogy az érintettre nézve egyáltalán nem jár „hátrányos következményekkel” a hozzájárulás megtagadása, különösen, ha az érintettek számára olyan alternatívát kínálnak, amelynek nincs negatív hatása.
 - Szükséges-e hozzájárulás az árukhoz vagy szolgáltatásokhoz való hozzáféréshez, annak ellenére, hogy a hozzájáruláson alapuló adatkezelés nem szükséges az ilyen áruk vagy szolgáltatások felajánlására vonatkozó szerződés teljesítéséhez. Az EDPB megjegyzi, hogy az Európai Unió Bírósága (EUB) a Bundeskartellamt-ügyben hozott ítéletében kimondta, hogy azoknak a felhasználóknak, akik megtagadják a hozzájárulást bizonyos adatkezelési műveletekhez, „szükség esetén megfelelő díj ellenében egyenértékű alternatívát kell felajánlani, amelyhez nem társulnak ilyen adatkezelési műveletek”. Ennek során az adatkezelők elkerülik a feltételeesség kérdését. Mindenesetre az „önkéntes” hozzájárulásra vonatkozó egyéb kritériumoknak is teljesülniük kell. Az EDPB úgy véli, hogy annak szükségessége, hogy az érintettek számára az EUB által említett „**egyenértékű alternatívát**” kínáljanak, a szóban forgó szolgáltatás ugyanazon adatkezelő által kínált alternatív változatára utal, amely nem foglalja magában a személyes adatok viselkedésalapú hirdetés céljából történő kezeléséhez való hozzájárulást. Az EDPB olyan elemeket biztosít, amelyek segíthetnek abban, hogy az alternatíva valóban egyenértékű legyen. Az alternatív változat akkor tekinthető elvben egyenértékűnek, ha csak a szükséges mértékben tér el, azaz abból következően, hogy az adatkezelő nem kezelhet személyes adatokat viselkedésalapú hirdetés céljából. Ezenkívül az „egyenértékű alternatíva” esetében el kell hagyni azokat az adatkezelési műveleteket, amelyek nem

szükségesek a szolgáltatás nyújtásához, és amelyek a hozzájárulásra támaszkodnak. Mivel a viselkedésalapú hirdetési célból végzett adatkezelési műveletek nem szükségesek a szolgáltatás nyújtásához, és hozzájárulásra támaszkodnak, az ilyen műveleteket el kell hagyni az egyenértékű alternatívából, kivéve, ha az ilyen adatkezelési műveletek más jogszerű célt is szolgálnak.

- Azt, hogy a kiszabott **díjak** gátolják-e az érintetteket abban, hogy valódi döntést hozzanak, vagy a hozzájárulásuk megadására kényszerítik őket. A szolgáltatás „egyenértékű alternatíva” változatához való hozzáférés díja tekintetében az adatkezelőknek eseti alapon meg kell vizsgálniuk, hogy a díj egyáltalán helyénvaló-e, és hogy adott körülmények között milyen összeg megfelelő, szem előtt tartva annak szükségességét, hogy az adatvédelemhez való alapvető jog ne alakuljon át a jómódúak számára fenntartott prémium szolgáltatássá. Ezt az értékelést az érvényes hozzájárulásra vonatkozó követelmények és az általános adatvédelmi rendelet 5. cikke szerinti elvek – különösen a méltányosság elve – fényében kell elvégezni, figyelembe véve mind a viselkedésalapú hirdetések kevesebb személyes adat kezelésével járó lehetséges alternatíváit, mind pedig az érintettek álláspontját.

A felügyeleti hatóságok feladata az általános adatvédelmi rendelet alkalmazásának érvényesítése, ami összefügghet a díjaknak az érintettek választási szabadságára gyakorolt hatásával. Sok esetben a felügyeleti hatóságok számára előnyös lehet a más jogterületeken működő hatóságokkal való konzultáció, ideértve különösen a fogyasztóvédelmi- és versenyhatóságokat.

- Az érintettek szabadon választhatják-e meg, hogy az adatkezelés melyik célját fogadják el, ahelyett, hogy egyetlen, több célt ötvöző hozzájárulási kérelemmel szembesülnének (**részletezettség**).
- A hozzájárulás **tájékoztatáson alapul**. Az adatkezelők feladata, hogy az elszámoltathatóság elve alapján olyan tájékoztatási folyamatot alakítsanak ki és dokumentáljanak, amely lehetővé teszi az érintettek számára, hogy teljes mértékben és egyértelműen megértsék lehetséges választásaik értékét, alkalmazási körét és következményeit. Ez azt jelenti, hogy a választás előtt az érintettek számára egyértelmű tájékoztatást kell nyújtani a számukra kínált egyes opciókhoz kapcsolódó adatkezelési tevékenységekről. A nagy online platformoknak figyelembe kell venniük a viselkedésalapú hirdetések nyújtásához szükséges adatkezelési tevékenységek összetettségét, és biztosítani kell, hogy az információk egyértelmű és érthető módon álljanak rendelkezésre a célközönség számára.
- A hozzájárulás a **kívánság egyértelmű kinyilvánítása**. A nagy online platformoknak körültekintően meg kell tervezniük, hogy az érintettektől milyen módon kérnek hozzájárulást annak érdekében, hogy az érintettek ne vonatkozzanak megtévesztő tervezési minták. Ha a felhasználó hozzájárulását adja a szolgáltatáshoz való ingyenes hozzáférést lehetővé tevő adatkezelési tevékenységekhez, úgy kell tekinteni, hogy a felhasználó csak az említett adatkezelési tevékenységekhez járul hozzá, szem előtt tartva a hozzájárulás konkrét jellegére vonatkozó követelményeket. Ahhoz, hogy a hozzájárulást más célokra egyértelműen megadottnak lehessen tekinteni, a felhasználónak aktívan ki kell választania ezeket a célokat.
- A hozzájárulás **konkrét**. Ez azt jelenti, hogy a nagy online platformoknak pontosan meg kell határozniuk és körül kell határolniuk azon adatkezelési tevékenységek céljait, amelyekhez hozzájárulás szükséges. A viselkedésalapú hirdetés céljából megszerzett hozzájárulás például nem

kapcsolható össze más célokkal. A nagy online platformoknak eseti alapon fel kell mérniük és dokumentálniuk kell, hogy a viselkedésalapú hirdetések megkövetelik-e számukra a személyes adatok különböző célú kezelését, és ehhez külön hozzájárulásra van-e szükségük.

183. Az EDPB emlékeztet arra, hogy **a hozzájárulás megszerzése nem mentesíti a nagy online platformokat az általános adatvédelmi rendeletben előírt egyéb szabályoknak és elveknek való megfelelés alól**, beleértve az általános adatvédelmi rendelet 5. cikkében meghatározott elveket is. A következő elvek különösen fontosak a „fizetési vagy hozzájárulási” modelleket alkalmazó nagy online platformok esetében, nem csak a hozzájárulás érvényességének értékelésekor:

- **Célhoz kötöttség és adatminimalizálás** – A nagy online platformok feladata, hogy egyértelműen meghatározzák adatkezelési tevékenységeik célját, és biztosítsák, hogy csak az adott cél eléréséhez szükséges személyes adatok kezelésére kerüljön sor.
- **Méltányosság** – A méltányos adatkezelési tevékenységek biztosítása érdekében a nagy online platformoknak figyelembe kell venniük adatkezelési tevékenységeiknek az egyének jogaira és méltóságára gyakorolt hatását, és a lehető legnagyobb fokú autonómiát kell biztosítaniuk az érintettek számára.
- **Beépített adatvédelem** – A nagy online platformoknak megfelelő technikai és szervezési intézkedéseket kell végrehajtaniuk, és adatkezelési tevékenységeikbe be kell építeniük a szükséges biztosítékokat az általános adatvédelmi rendelet követelményeinek való megfelelés és az érintettek jogainak és szabadságainak védelme érdekében.
- **Alapértelmezett adatvédelem** – A nagy online platformok elszámoltathatók az alapértelmezett adatkezelési beállítások és opciók olyan módon történő végrehajtása tekintetében, hogy alapértelmezés szerint csak a meghatározott, jogszerű cél eléréséhez feltétlenül szükséges adatkezelést végezzék.
- **Elszámoltathatóság** – A nagy online platformok felelősek az általános adatvédelmi rendeletnek való megfelelésért, és képesnek kell lenniük ennek igazolására, beleértve a fent felsorolt elveket is.

Az Európai Adatvédelmi Testület részéről

az elnök

(Anu Talus)